

Musamu kásonika Yowani Yowani Khotidi ya mukanda

Musamu wa Bukheti kásonika Yowani, básonikawa kikuma kya mangumba ma bakidisitu babana benina ku tsi ya Sidiya yina bakala tela hika ni Aziya dya khunda, bisi tela hika buthwena ni Tidiki.

Mukanda wawu wenina yi mutindu wandi wuna bákyatikila malongi yi mihowu mina básonikinawa, biswaswani yi misamu mya bukheti myahika. Yandi kabati hana mupfunu wa lawu mu mana matadidini kimvidingingi kya ndinga yi mihangu mya Yesu.

Ndambu yatheti ya mukanda (khaphu 1-12) yibati menika mambu ma mbuta tsambwadi matadidini Yesu. Mambu meni mana, bisima tela ni "bidimbu bya biphadi" kikuma mabati songila ni Yesu kenina Mwana wa Nzambi. Ndambu meni yayi yibati menika phi kutundakana kwa Yesu, mu mbandu hanga pfumu wa dibundu muyuta (khaphu 3), yi mukhetu wa ku Samadiya (khaphu 4), yi bambefu (khaphu 5 yi 9). Muna malongi mandi, Yesu kabati dimonikisa hanga dipha dina disi hana luzingu, muhungudi wuna wisi natisa batu kwena Tata Nzambi, yi mwini wuna wisi temuna tsi. Yesu kabati songila kwena batu boosu buna kenina yandi.

Ndambu ya zodi ya mukanda (khaphu 13-21) yibati yidika yi kumenika tangwa dina "Yesu kafwana kukatuka ha tsi mu kukwenda kwena Tata wandi". Yesu kabati zonza kwena balonguki bandi, kabati baheka milongi kikuma kya tangwa dina kakalaku hika yi bawu (khaphu 13-16). Kunima Yesu wulombidini Nzambi Tata wandi, amana wumuhekini kiyeka kya balonguki bandi (khaphu 17).

Meni dya mambu mana mazungi lufwa lwa Yesu (khaphu 18 yi 19) dyenina yi mambu ma lawu hakimosi yi mana ma Mathayi, Malaku yi Luka muna dilongi dimosi.

Kilumbu kya Phaki, Yesu wudisongidini wamoya kwena balonguki bandi (khaphu 20 yi 21). Amana musoniki wa Musamu wa Bukheti wawu kabati zimbula bwabu: kásonika mukanda wandi ndangu babana bamumonaku Yesu, bawu phi bakwikila mwena yandi (20:29-31).

Musamu wa Bukheti kásonika Yowani wisi zonzila mbala za lawu Bayuta hanga kibuka kimosi kya kingenga. Nzonzidi yina yibati zonzila bambeni ba Yesu, mu kimvuka bapfumu ba mabundu babana bisi mutendisa. Yandi meni Yesu kenina Muyuta yi balonguki bandi batheti phi. Yowani tangwa kisi zonzila Bayuta, nzonzidi yandi yitadidiku dyambu dya tsi. Mana matadidi batu boosu babana bisi mutendisa Yesu Kidisitu.

Musamu wa Bukheti wa Yowani wubatiku zonzila lubutuku lwa Yesu keti luyandiku lwa luzingu lwandi ku mesu ma batu. Kaasi muna khotidi ya kaleyi ya mukanda, kabati tendula ni

"Yesu Kidisitu kenina Ndinga ya Nzambi", yina yisi kala hakimosi yi Nzambi tukidila matangwa moosu (1:1-18). Yesu, Ndinga ya Nzambi, wisa zingila hakimosi yi batu. Bwabuna batu bafwani bakitukila bana ba Nzambi. Muna luzingu lwandi lwa ha tsi, Yesu kenina mu kithwadi kya ngolu yi Tata. Yandi kenina "ngenzi wa Nzambi" mu tsi. Boosu babana bisi musanda Nzambi yi lungongu balenda muzayila mwena yandi.

Ndinga ya mwini yi ya luzingu

¹ Muna luyandiku, Ndinga wadikadila amana Ndinga kakala hakimosi yi Nzambi; amana Ndinga kakala Nzambi.

² Yandi kakala muna luyandiku hakimosi yi Nzambi.

³ Byosu, mwena yandi byahangamina amana kweku kima kyahangama konda yandi; muna byabina byisi monika;

⁴ mwena yandi wakala luzingu. Amana luzingu lwakala mwini wa batu.

⁵ Mwini wukenzudini muna phipha, kaasi phipha yalendaku mu kukwatawa.

⁶ Hatula mutu mosi, batuma kwena Nzambi, mu khumbu ya Yowani.

⁷ Kisa hanga mbangi, mu kuta kimbangi kita-didini mwini. Ndangu, mwena Yowani, boosu bakwikila.

⁸ Ka yandi ku wakala mwini, kaasi kyisa ta kimbangi kwena mwini.

⁹ Ndinga yákala mwini wakyedika, wuna wisi temuna mutu wosu, Ndinga yísa muna tsi.

¹⁰ Ndinga yákala muna tsi. Amana tsi yáhangama mwena yawu, kaasi tsi yámubakulaku.

¹¹ Yísa kwena biwutu byandi, kaasi biwutu byandi bámutambwasaku.

¹² Kaasi kwena boosu babana bámutambwasa, wábaheka hamu dya kukituka bana ba Nzambi; kwena babana bisi kwikila muna khumbu yandi.

¹³ Babana bábutukaku mu menga, keti mu luzolu lwa lutu, keti mu luzolu lwa mutu, kaasi mwena Nzambi.

¹⁴ Ndinga yákituka mutu, amana yisa zingila hana kati dya betu, amana betu twámona khembu yandi, khembu ya Mwana wa yakala yandi mosi wuna wábutukila mwena Tata; Ndinga yábasa yi khenda yi kyedika.

¹⁵ Yowani wámutila kimbangi; kákalunga mu kuzimbula: «Kikuma kya yandi yízimbwala: "Wuna wubati kwisa ku manima ma meni, kenina mupfunu wa lawu kuluta meni, mukuma, wádikadila kedi ku thwala ya meni."»

¹⁶ Kikuma, muna kuvula kwa kuvwa kwandi twátambwala, betu boosu, khenda hana thandu ya khenda.

¹⁷ Mukuma mitsiku myáhanama mwena Moyize; kaasi khenda yi kyedika byísila mwena Yesu Kidisitu.

¹⁸ Heku mutu wámona kedi Nzambi; kaasi Mwana yandi mosi wenina Nzambi, yandi wisi

nangina bela-bela yi Tata, yandi wámuzayikisa Tata.

Kimbangi kya Yowani Mubotiki kikuma kya Yesu

(Mth 3:1-12; Mlk 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Tala kimbangi kya Yowani, tangwa bámutumina banganga Nzambi yi balefi kwena Bayuta tuka ku Yelusalemi, mu kumuhyula: «Ngeyi nani wenina?»

²⁰ Wátambwasabwa, kátunabwoku, wátambwasa mu kuzimbula: «Meni yeku Kidisitu.»

²¹ Bamuhyula: «Amana nani wenina? Ngeyi wenina Diya?» Yowani wabavutwala: «Yeku phi yandi.» Bamuhyula: «Mbikudi wenina?» Wuzimbudini: «Loni»,

²² Hanga bamuzimbwadini: «Amana nati wenina? Ndangu twahana mvutu mosi kwena babana bátutuma! Biki wuzimbudini kikuma kya ngeyi meni?»

²³ Yowani wávutula: «Meni yenina "wuna wubati kalunga muna nganga: sungikenu nzila kikuma kya Pfumu!"»

– Bwabuna kázimbula mbikudi Yesaya^a. –

²⁴ Batu babana bátuma kwena bafwadisi mu kwenda mumona Yowani;

²⁵ bamuhyudini: «Yuka ni weku Masiya, weku phi Diya, keti mbikudi, amana kikuma kya biki wubati botikila?»

^a **1:23 1:23** Yes 40:3.

²⁶ Yowani wubavutwadini: «Meni, mbati lubotika mu mamba; hana kati dya benu henina yi mosi wuna luzayiku benu.

²⁷ Kabati kwisa hana manima ma meni. Ndungiku mu kukutumuna misinga mya tsabatu zandi.»

²⁸ Mamana moosu makala hitila ku Betaniya, kuna sambwa dikwawu dya Yolutani, kuna kakala botikila Yowani.

Yesu, Mwana wa mukoku wa Nzambi

²⁹ Kilumbu kyálanda, Yowani wámona Yesu kukwisa kwena yandi, amana wuzimbudini: «Tala Mwana wa mukoku wa Nzambi wuna wisi katula masumu ma tsi.

³⁰ Kikuma kya yandi yízonzila tangwa yízimbula: "Mutu mosi wubati kwisa ku manima ma meni, kaasi kenina mupfunu kuluta meni, mukuma kakala dizingila kedi ku thwala ya meni."

³¹ Yikalaku zaya keti nati káfwana kukala, kaasi ho yisa botika mu mamba ndangu yimuza-yikisa kwena kanda dya Kiseledi.»

³² Amana Yowani wáta kimbangi kyaki: «Mboni Kitembu kya Nzambi kukulunga tukila ku zilu hanga yembi amana wuzakadini hana thandu ya yandi.

³³ Meni-meni yízayaku keti nati kákala, kaasi Nzambi, wuna wáthuma mu kubotika mu mamba, kánzimbwala: "Wamóna Kitembu kukulunga yi kuzakala hana thandu ya mutu mosi; yandi wuna wabótika mu Kitembu Kyatoma."

³⁴ Bwabuna mbonini meni-meni amana thini kimbangi ni mutu yandu kenina Mwana wa Nzambi.»

Balonguki batheti ba Yesu

³⁵ Kilumbu kyálanda, Yowani hana kákala hika, yi boodi ba balonguki bandi.

³⁶ Buna kámona Yesu wakala hita, wuzimbu-dini: «Tala Mwana wa mukoku, wa Nzambi!»

³⁷ Balonguki boodi babana bayuka ndinga zina, hanga balandi Yesu.

³⁸ Yesu wábaluka, wumoni ni bakala mulanda amana wubahyudini: «Biki lubati sanda?» Bawu bamuvutwadini: «Kubiki wisi zingila, Labuni?» - Disongidila: «Mulongi». -

³⁹ Yandi wubazimbwadinj: «Alwisa amana lwamona.» Benda amana bamona kuna kakala zingila; bananga kilumbu mekina kwakuna, hakimosi yi yandi. Dyákala hanga tangwa dya kumi yi sambanu dya masikidika.

⁴⁰ Andele, phangi wa yakala wa Simoni Phetelu, kákala mosi wa bodi babana bayuka ndinga za Yowani amana balanda Yesu.

⁴¹ Mutu watheti katekila tundakana kákala phangi wandi Simoni; amana wumuzimbwadini: «Tumumoni Masiya.» -Disongidila «Kidisitu» -

⁴² Wámunata Simoni yi kuna kákala Yesu. Yesu wámutala amana wuzimbudini: «Ngeyi wenina Simoni, mwana wa Yowani; bakutediki Sefwasi.» -Disongidila «Tadi». -

Fidiphu yi Natanayedi

⁴³ Kilumbu kyálanda, Yesu wázola ni kenda ku Ngadidi. Amana wátundakana Fidiphu, hanga wumuzimbwadini: «Ndanda!»

⁴⁴ Fidiphu kakala mwisi Betisayita, mbanza ya Andele yi Phetelu.

⁴⁵ Fidiphu wátundakana Natanayedi amana wumuzimbwadini: «Tumumoni wuna bázonzila kwena Moyize yi muna Mitsiku yi bambikudi. Kenina Yesu mwisi Nazaleti, mwana wa Yozefu.»

⁴⁶ Natanayedi wámuzimbwala: «Kuna Nazaleti, kufwani kwalubuka kima kya bukheti?» Fidiphu wumuzimbwadini: «Awisa amana wamóna»

⁴⁷ Yesu wamona Natanayedi mu kukwisa kwena yandi, hanga wumuzimbwadini kikuma kya yandi: «Tala mwisi Kiseledi wa kyedika; muna mwa yandi mweku bukamvi.»

⁴⁸ Natanayedi wumuzimbwadini: «Ku biki wunzayidini?» Yesu wumuvutwadini: «Yikumoniki kedi tangwa wukadikini hana sina dya mufiki^b, hana Fidiphu khaku kakutela.»

⁴⁹ Natanayedi wávutwakila: «Mulongi, ngeyi wenina Mwana wa Nzambi, ngeyi wenina kyamvu wa Kiseledi!»

⁵⁰ Yesu wumuvutwadini: «Wukhwikidini kikuma kya buna yikuzimbwadini ni yikumoniki muna sina dya mufiki? Wamóna hika mambu ma mbuta-mbuta kuluta mama.»

⁵¹ Hanga wumuzimbwadini: «Kyedika, kyedika yibatibwa luzimbwala: lwamóna zilu dyakan-guka amana banzyo ba Nzambi kutombuka yi kukulunga hana thandu ya Mwana wa mutu!»

^b 1:48 1:48 Miti wa fiki

2

Longu lwa ku Kana

¹ Muna kilumbu kya tatu, mukinzi wa longu wákala kuna Kana, muna kinzunga kya Ngadidi. Ngudi wa Yesu hana kákala,

² Yesu phi bámutedisá kuna longu meni luna hakimosi yi balonguki bandi.

³ Amana bwosu dyákonda vinu, muna tangwa dimosi, hanga ngudi wa Yesu wumuzimbwadini: «Beku hika yi vinu.»

⁴ Yesu wumuvutwadini: «Ngudi, biki ngeyi yi meni mu mambu mama? Tangwa dyama khaniku kedi dilungila.»

⁵ Ngudi wandi wuzimbudini kwena basadi: «Hangenu kyosu kina kalúzimbwala.»

⁶ Hákala hahana yi mindungu sambanu mya tuma myákala kikuma kya kudisemisa kwa Bayuta. Kosu mundungu yakala kota kitesu kya milangi khama.

⁷ Yesu wubazimbwadini: «Basisenu mindungu myami yi mamba.» Babasisimya yi hana thandu.

⁸ Yesu wubazimbwadini: «Buthwena, tékunenu amana natenumoku kwena muyidiki wa mukinzi.» Amana bawu bámunatinama.

⁹ Tangwa kayedika, muyidiki wa mukinzi, mamba makituka vinu, kázayaku kubiki dyátuka vinu meni dina. Kaasi basadi babana balongulula mamba báayabwa. Muyidiki wa mukinzi wámutela yakala wuna wákwele

¹⁰ amana wumuzimbwadini: «Mutu wosu kisi tekila hana vinu dya bukheti, yuka batu bazedini,

wuhani nana mulala. Ngeyi wuswekiki vinu dya bukheti yi buthwena bwabu!»

¹¹ Luna lwákala luyandiku lwa bidimbu bya biphadi bya Yesu. Kásadilakya kuna mbanza ya Kana dya Ngadidi; wásongila khembu yandi, amana balonguki bandi bákwikila mwena yandi.

¹² Kunima dya bwabuna, wákulunga ku mbanza ya Kafadinawumi yi ngudi wandi yi baphangi bandi yi balonguki bandi. Amana bilumbu bya khunda lwesi bánangakwa.

Yesu muna nzu ya Nzambi

(Mth 21:12-13; Mlk 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³ Mukinzi wa Phaki ya Bayuta wábwesuka amana Yesu wátombuka ku Yelusalemi.

¹⁴ Kuna nzu ya Nzambi, kawana bateki ba bangombi, ba mikoku yi ba mayembi; yi bakwa tsyenzya bákala basikuka.

¹⁵ Kahanga wuyidiki fimbu dya misinga amana wábakukwasa boosu kuna phenza ya kyanzala kya nzu ya Nzambi, yi mikoku yi bangombi; wámwanga makuta ma bakwa tsyenza, wázanga phi mesa ma bawu;

¹⁶ hanga wuzimbudini kwena babana bakala tekisa mayembi: «Katulenu byabina byosu haka! Lukitulaku Nzu ya Tata wama hanga nzu yimosi ya kikhita!»

¹⁷ Balonguki bandi báyubuka ni básonika bwabu: «Kitya kya lawu kina yenina kyawu kikuma kya Nzu yaku, kyanzínisa.»

¹⁸ Bayuta bámuzimbwala: «Khi kidimbu wutu-songidini mu kuhanga bwabuna?»

¹⁹ Yesu wabavutwala: «Mwangenu nzu ya Nzambi yayi, amana mu bilumbu bitatu yitúngululaya.»

²⁰ Bayuta bamuzimbwadini: «Kwáfwana mvula makumaya yi sambanu mu kutunga nzu ya Nzambi yayi, amana ngeyi, mu bilumbu bitatu, watúngululaya?»

²¹ Kaasi nzu ya Nzambi yina kakala zonzila yandi yákala lutu lwandi.

²² Amana tangwa káfutumuka ku bafwa, balonguki bandi báyubuka ni wázimbulabwa bwabuna; amana bákwikila mu Masonuku yi ndinga yina kázimbula Yesu.

Yesu wuzayi bukheti mbundu ya mutu

²³ Buna kákala Yesu ku Yelusalemi, kuna muk-inzi wa Phaki, balawu bákwikila mu khumbu yandi, mu kumona bidimbu bya biphadi bina kakala hanga.

²⁴ Kaasi Yesu, yandi, kákwikilaku mwena bawu, kikuma wabazaya boosu.

²⁵ Kákalaku phi yi mupfunu ni bamutila kim-bangi kya mutu, mukuma yandi meni wázaya mana mákala mwena mutu.

3

Yesu yi Nikundimu

¹ Mutu mosi wákala muna mukanzu wa Bafwa-disi khumbu yandi Nikundimu, kakala phi mosi hana kati dya bapfumu ba Bayuta.

² Wisa muwana Yesu muna phipha yimosi, amana wumuzimbwadini: «Mulongi, tuzayi

ni Nzambi wákutuma ndangu wisa tulonga; mukuma ka mutu ku wufwani mu kuhanga bidimbu bya biphadi bwosu wisibya hanga ngeyi, yuka ni Nzambi keku hakimosi yi yandi.»

³ Yesu wámuvutwala: «Mu kyedika, yikuzimbwadibwa: ka mutu ku walenda mona Kipfumu kya Nzambi yuka ni kabutukiku lubutuku lwa pha.»

⁴ Nikundimu wámuhyula: «Khi phila, mutu yandu wukodi kedi kafwani mu kubutuka hika mbala yikwawu? Wufwani hika ni kavutuka mu kundu dya ngudi wandi, amana kabutuka hika mbala ya zodi?»

⁵ Yesu wumuvutwadini: «Kyedika, kyedika, yikuzimbwadibwa: yuka ni mutu kabutukiku mu mamba yi mu Kitembu, kafwaniku mu kukota mu Kipfumu kya Nzambi.

⁶ Kina kibutukidini mu kimutu, kyenina kya kimutu; amana kina kibutukidini mu kitembu kyenina Kitembu.

⁷ Yitukaku kikuma kya buna yikuzimbwadini: "Bulungi kwena benu ni lwabutuka mu mbala yikwawu."

⁸ Muphephi wisi fula kuna wuzodini; wisiwa yuka, kaasi wazáyaku kuna wisi tuka yi kuna wisi kwenda. Phila mosi bwenina yi wuna wubutukini mu Kitembu.»

⁹ Nikundimu wumuhyudini: «Abweti bwalenda salamina bwabuna?»

¹⁰ Yesu wumuvutwadini: «Ngeyi wenina mulongi mu Kiseledi, amana wuzayibwoku bwabuna?

¹¹ Kyedika, kyedika, yikuzimbwadibwa: thwisi zonzila mana tuzayi, amana thwisi ta kimbangi kya mana tumoni, kaasi benu lwisiku tambwasa kimbangi kya betu.

¹² Yuka ni lubatiku khwikila tangwa mbati luzonzila mambu ma tsi; abweti lwakhwikidila yuka ni yiluzonzila mambu ma ku zilu?

¹³ Heku mutu watombuka kedi ku zilu, yuka ni ka wuna ku wakulunga ku zilu, Mwana wa mutu^a!

¹⁴ Bwosu buna kátombula Moyize nyoka muna nganga, Mwana wa mutu phi bafweti mutombula bwabuna^b,

¹⁵ ndangu wosu wuna wukwikidini, katambula mwena yandi moyu wa mvula yi mvula.

¹⁶ Mukuma Nzambi watoma zola tsi, wahana Mwana wandi mosi, ndangu wosu wuna wukwikidini mwena yandi, katotaku kaasi katambula moya wa mvula yi mvula.

¹⁷ Kikuma Nzambi kátumaku Mwana wandi mu tsi kikuma kya kufundisa tsi, kaasi ndangu, muna nzila ya yandi, tsi yahuluka.

¹⁸ Wuna wisi kwikila mwena yandi bamufundisaku; kaasi wuna wisiku kwikila, bamufundisi kedi, kikuma kakwikidiku mu zina dya Mwana mosi wa Nzambi.

¹⁹ Amana tala pfundusu buna yenina: mwini wisa muna tsi, kaasi batu básangwala yi phipha kuluta mwini, kikuma miza mya bawu mya mbi.

^a **3:13 3:13** Muna masonuku mahika mwenina ni wuna wákulumuka tukidila ku zilu, Mwana wa mutu wuna wenina muna Zilu. – Kikuma kya nzila ya muthu, kufwanikisa yi Nza 30:4; Lom 10:6. ^b **3:14 3:14** Tala muna Thl 21:9.

²⁰ Mukuma wosu wuna wisi hanga mambu mambi wámenga mwini; yandi kisiku kwisa kwena mwini, hanga mihangu myandi myazayakana nana;

²¹ kaasi wuna wisi lemvuka ku kyedika, kisi kwisa kwena mwini, ndangu bwamonika ni mihangu myandi myisi hangama mu kimosi yi Nzambi.»

Yesu yi Yowani Mubotiki

²² Kunima dya bwabuna, Yesu wisa mu mulambu wa Yuteya hakimosi yi balonguki bandi. Kwakuna, wánanga hakimosi yi bawu amana kakala botika^d.

²³ Yowani yandi phi kakala botika kuna Eno, bela-bela yi Sadimi, kikuma mamba ma lawu kwákala. Batu bakala kwenda kwakuna yi kutambulaka mbotika.

²⁴ Hana Yowani khaku kedi kakota mu boloku^e.

²⁵ Hanga balonguki ba Yowani beka tendana yi Muyuta mosi kikuma kya dyambu ditadidini kudisemisa.

²⁶ Benda kwena Yowani amana bámuzimbwala: «Mulongi, tala mutu wuna wukadiki yandi ku sambwa dikwawu dya Yolutani, wuna wátala ngeyi kimbangi, kabati botika amana batu boosu babati kwisa kwena yandi!»

²⁷ Yowani wávutula: «Ka mutu ku wabonga kima kyahika yuka ni kimutukiku ku zilu.

^d 3:22 3:22 Tala muna khaphu ya 4:1-2. ^e 3:24 3:24 Tala muna Mth 14:3; Mlk 6:17; Luk 3:19-20.

²⁸ Benu-benu lufwani mu kuthila kimbangi ni meni bwabu yízonza: "Meni yeku Kidisitu, kaasi ku thwala ya yandi báthumaf."

²⁹ Yandi wuvwini mukhetu wa longu, kenina mukwedi; kaasi nduku wa mukwedi wuna wenina hana kabeta, wubati muhinikina, kyesi kya lawu kisi kala kyawu mu kuyuka ndinga ya mukwedi; Bwabuna phi kyenina kyesi kyama, kyalungila kyenina.

³⁰ Yambulenu yandi kaluma, meni yibetuka kwama.»

Wuna wutukini ku zilu

³¹ «Wuna wutukini ku zilu kenina hana thandu ya boosu; wuna wenina ha tsi kenina phi wa ha tsi, amana ndinga yandi phi yenina ya ha tsi. Wuna wutukini ku zilu kenina [ha thandu ya boosu];

³² kisi ta kimbangi kya mamana kamonini yi mana kayukini, kaasi ka mutu ku wisikya tambwasa kimbangi kyandi.

³³ Wuna wátambwasa kimbangi kyandi, kisi songila ni Nzambi kyedika kisi zonza.

³⁴ Mukuma wuna katumi Nzambi, kisi zonza ndaka za Nzambi, kikuma kisi hana Kitembu kyakonda kitesu.

³⁵ Tata kisi muzola Mwana; amana wásya moosu muna moku mandí.

³⁶ Wuna wisi kwikila mwena Mwana, kenina yi luzingu lwa mvula yi mvula; wuna wakonda mulemvukila Mwana, kabongalwoku luzingu, kaasi khabu za Nzambi zenina yi yandi.»

f **3:28 3:28** Tala muna 1:20. Kufwanikisa yi Mal 3:1.

4

Yesu yi Mukhetu wa ku Samadiya

¹ Yesu ha kázaya ni Bafwadisi báyuka mu kuzonzila ni yandi kákala kitula yi kubotika balonguki kuluta Yowani,

² -kinga ka yandi meni ku Yesu wakala botika, kaasi balonguki bandi. -

³ Yesu wakatuka ku kinzunga Yuteya amana wénda hika ku kinzunga Ngadidi.

⁴ Kinga wáfwana kuhitila mu kinzunga kya Samadiya.

⁵ Yesu wátula muna mbanza yimosi ya Samadiya, yina bakala tela ni Sikadi; yina yenina bela-bela yi kilanga kina káhana Yakobi kwena mwana wandi Yozefu.

⁶ Hahana hákala yi tho ya mamba ya Yakobi. Bwosu kákala mu kitambu, Yesu wálembwa, amana wásikuka hana kabeta ka tho ya mamba. Yakala kitesu kya tangwa dya tsinzi.

⁷ Mukhetu mosi wa ku Samadiya wisa teka mamba. Yesu wumuzimbwadini: «Pheka mamba yinwa.»

⁸ -Kikuma balonguki bandi benda sumba bima bya kudya mu mbanza. -

⁹ Mukhetu wa ku Samadiya wumuzimbwadini: «Abweti ni ngeyi wenina Muyuta, wufwani mu kulomba mamba ma kunwa, kwena meni yenina mukhetu wa ku Samadiya?» -Kikuma Bayuta bisiku zola kukhundakana kwena bisi Samadiya.-

¹⁰ Yesu wumuvutwadini: «Wadi wázayaka kabu dya Nzambi, amana keti nani kenina wuna wubati kulomba mamba ma kunwa, wadi ngeyi wukhanima mulomba, amana yandi kakhani kuheka mamba ma luzingu.»

¹¹ Mukhetu wumuvutwadini: «A Pfumu, weku keti kilekwa kya kutekila, dibulu phi dya kaleyi. Abweti watekilama mamba meni mana ma luzingu?»

¹² Ngeyi wubanzi ni mbuta wenina, kuluta khaka wetu Yakobi, wuna wátuheka dibulu dya mamba dyadi; yandi meni phi wánwama yi bana bandi yi bibulu byandi?»

¹³ Yesu wámuvutwala: «Mutu wosu wanwa mamba mama, kihwinya kyamukwata hika;

¹⁴ kaasi wuna wanwa mamba mana yimuheka meni, kihwinya kyalendaku mukwata hika: mamba mana yimuheka, mamúkitukila tho ya mamba mana makwata lubuka kikuma kya luzingu lwa mvula yi mvula.»

¹⁵ Mukhetu wumuzimbwadini: «A Pfumu, pheka mamba meni mamana, ndangu khwataku hika kihwinya amana khalaku hika yi mupfunu wa kwisa teka mamba kwaku.»

¹⁶ -Yesu wumuzimbwadini: «Ndawenda, mutela yakala dyaku amana awisa vutuka kwaku.»

¹⁷ Mukhetu wávutula: «Yeku yi yakala.» Yesu wumuzimbwadini: «Mboti wuzonzini, ha wuzimbudini ni weku yi yakala;

¹⁸ mukuma wákala yi bayakala batanu, amana yandi wubati zinga yandi buthwena, keku yakala dyaku. Kyedika wuzonzini.» -

¹⁹ Mukhetu wumuzimbwadini: «A Pfumu, mboni ni ngeyi, mbikudi wenina.

²⁰ Bakhaka betu báfukamina Nzambi ha mongu wawu, kaasi benu Bayuta lwisi zimbula ni kizika kilungini mu kufukamina Nzambi, ku Yelusalemi kyenina.»

²¹ Yesu wumuzimbwadini: «Khwikila, mukhetu, ni tangwa dyakwisa, dina dyakala ni Tata bamufukaminaku hika ha mongu wawu keti ku Yelusalemi.

²² Benu lwisi fukamina Nzambi wuna luzayiku; betu Bayuta thwisi fukamina wuna tuzayini, mukuma luhulusu, kwena Bayuta lwátuka.

²³ Kaasi tangwa dyakwisa, dilungidi kedi, ndangu bafukamini ba kyedika bamufukamina Tata mu kitembu yi mu kyedika; mukuma wawuna mutindu wa bafukamini bana kisi sanda Tata.

²⁴ Nzambi kenina Kitembu, bulungi ni bana bisi mufukamina, bamufukamina mu kitembu yi mu kyedika.»

²⁵ Mukhetu wa musamadiya wumuzimbwadini: «Nzayi ni Masiya wuna bisi tela Kidisitu, kabati kwisa. Tangwa kakwisa, yandi watúsamwana moosu.»

²⁶ Yesu wumuvutwadini: «Meni yandu yibati kuzonzisa.»

²⁷ Muna tangwa meni dina, balonguki bandi bakala yituka mu kumona ni kabati yambila yi mukhetu mosi. Kaasi keti mosi wa bawu, wáfwana ni káhyula: «Biki wubati sanda?» kondilo «Kikuma kya biki wubati yambidila yi mukhetu?»

²⁸ Amana mukhetu wásisa kalondu kandi, wenda mu mbanza amana wuzimbudini kwena batu:

²⁹ «Alwisa tala! Mutu mosi wenina kuna, kánzimbwadini mambu moosu mana yíhanga. Yandi kafwaniku ni kakala Masiya?»

³⁰ Batu balubuka mu mbanza amana bisa kwena Yesu.

³¹ Muna tangwa meni dina, balonguki bakala muzimbwala: «Ah Mulongi, dya!».

³² Kaasi yandi wubavutwadini: «Meni yenina yi bima bya kudya, bina lukondi zaya benu.»

³³ Balonguki bakala dihyula bawu yi bawu: «Henina yi mutu wumunatini kima kya kudya?»

³⁴ Yesu wubazimbwadini: «Madya mama menina mu kuhanga luzolu lwa wuna wáthuma yi mu kumanisa kisalu kyandi.

³⁵ Benu lwisiku zonza bwabu: "Ngonda ya zisadi mu kukatula mbongu?" Kaasi meni yiluzimbwadini: vumbulenu mesu amana talenu bilanga, bibundu bibengi amana tangwa dya kuhe-labya difwani!

³⁶ Wuna wisi katula mbongu, lufutu kisi tam-bula; amana kisi hela bibundu kikuma kya luzingu lwa mvula yi mvula; ndangu ni wuna wisi kuna yi wuna wisi hela, babodi basephila hakimosi.

³⁷ Mukuma, kingana kina kya kyedika kyisi zimbula: "Mutu mosi wisi kuna amana muk-wawu wendi hela."

³⁸ Meni yilutuma mu kuhela mbongu muna lwakonda monina phasi; batu bahika bámona phasi amana benu lubati zingila muna bisalu bya bawu.»

³⁹ Bisi Samadiya balawu ba mbanza meni yina bákwikila mwena Yesu, kikuma kya kimbangi kina kya mukhetu: «Kánzimbwala moosu mana yíhanga.»

⁴⁰ Buna bátula bela-bela yi yandi, bisi Samadiya bámulomba ni kazakala ndambu yi bawu; bilumbu byodi kánanga kwakuna.

⁴¹ Batu balawu-lawu hika bákwikila kikuma kya ndinga yandi;

⁴² amana bázimbula kwena mukhetu: «Heku ni kikuma kya mambu mana wutuzimbwadikini tukwikididi; mukuma tumuyukini betu-betu yi matu metu, tukwikidi phi ni yandi kenina kyedika muhuludi wa tsi.»

Yesu wubukini Mwana wa Pfumu mosi wa ku nganda

⁴³ Kunima dya bilumbu byodi meni bina, Yesu wákataka hahana, wenda ku Ngadidi.

⁴⁴ Mukuma yandi meni Yesu kata kimbangi: «Mbikudi kisiku lumina ku tsi yandi.»

⁴⁵ Tangwa kisa ku Ngadidi, bisi Ngadidi bámuyamba mboti-mboti, kikuma bámona moosu mana kásala kuna Yelusalemi, muna tangwa dya mukinzi, mukuma bawu meni kuna benda kuna mukinzi meni wuna^a.

⁴⁶ Yesu wavutuka hika ku mbanza ya Kana dya Ngadidi, kuna kábalula mamba mu vinu. Pfumu mosi wa ku nganda ya kyamvu wavwa mwana wandi wa yakala wákala wabela kuna Kafadinawumi.

^a 4:45 4:45 Mth 8:5-13; Luk 7:1-10

⁴⁷ Buna káyuka ni Yesu wutudini mu Ngadidi ha kátuka ku kinzunga kya Yuteya, wenda kwena yandi amana wamulomba ni kakulumuka ndangu kamukodisa mwana wandi wuna wákala mu kulakana, kuna Kafadinawumi.

⁴⁸ Yesu wumuzimbwadini: «Benu, lwalendaku kwikila yukani khaku lumona bidimbu bya biphadi yi bithondu!»

⁴⁹ Pfumu wa ku nganda wumuzimbwadini: «A Pfumu, kulumuka ku nzu, thwénda, buna khaku kedi kafwa mwana wama.»

⁵⁰ Yesu wumuzimbwadini: «Awenda kwaku, mwana waku moya kenina.» Mutu wuna wákwikila muna ndinga yina kámuzimbwala Yesu amana wenda.

⁵¹ Buna kakala kulumuka, basadi bandi bisa mulanda ndangu bamuzimbwala: «Mwana waku moya kenina.»

⁵² Hanga wubahyudini keti khi tangwa, mwana wandi kádiyuka; bawu bamuvutwadini: «Mukolu, muna tangwa dya theti dya masikidika, yimumanisikini mbawu ya mu lutu.»

⁵³ Tata wázaya kwandi ni muna tangwa meni dina, mwamuna kamuzimbwadikini Yesu: «Mwana waku moya kenina.» Amana wákituka mukwikidi yandi yi nzu yandi yosu.

⁵⁴ Kina kyákala kidimbu kya kiphadi kya zodi káhanga Yesu, ha kátuka ku kinzunga kya Yuteya mu kukwisa ku Ngadidi.

5

Yesu wubeludi mukwa khonzu

¹ Kunima dya bwabuna, Bayuta bata muk-inzi wumosi amana Yesu wátombuka kuna Yelusalemi.

² Kinga, kuna Yelusalemi kwákala yi kiziba kimosi bela-bela yi mwelu wa Mikoku, amana kyakala yi mbalanda tanu; mu ndinga ya hebelu bisikya tela ni Betizata.

³ Muna mbalanda meni zazina, mulumbalumba wa bambefu bákala hahana: baphofu, bitingwa yi bikhumbwa, [bakala hingila kuvuyuka kwa mamba.

⁴ Mukuma wanzyo mosi wa Pfumu wakala luta muna matangwa mamosi muna kiziba yi kuvuyuka mamba. Mbefu wuna watheti wákala didibula bwabuna mávuyuka mamba kakala beluka ku maladi mandi, keti bweti menina maladi mana.]

⁵ Hákala yi mutu mosi wánanga yi maladi mvula makumatatu yi nana.

⁶ Tangwa kámumona Yesu bwabuna walandalala amana wázaya ni yandi mutu wuzingi lawu mu maladi, hanga wumuhjudini: «Wuzodini ni wabeluka?»

⁷ Mbefu wumuvutwadini: «Pfumu, yeku yi mutu wandíbula mu kiziba tangwa mabati vuyuka mamba; buna yimeka ni yididibula, mutu wahika wundutini.»

⁸ Yesu wumuzimbwadini: «Telama, bonga kiphoyu kyaku amana kangala.»

⁹ Muna mbala mosi, mutu wábeluka; wábonga kiphoyu kyandi amana wáyandika mu kungala. Kinga, kyákala kilumbu kya sabata,

¹⁰ amana bapfumu ba Bayuta bázim-bula kwena mutu wuna wábeluka: «Lelu, kilumbu kya sabata, weku yi muswa wa kutikula kiphoyu kyaku.»

¹¹ Yandi wubavutwadini: «Mutu wuna wumbeludini, kanzimbwadini: "Bonga kiphoyu kyaku amana kangala."»

¹² Hanga bamuhyudini: «Nati kenina wuna wukuzimbwadikini: "Bonga kiphoyu kyaku amana kangala?"»

¹³ Kaasi mutu wuna wábeluka, kázayaku keti nati kákala; mukuma Yesu wátota mu vuya dya mulumba-lumba wa batu bana bákala hahana.

¹⁴ Kunima dya bwabuna, Yesu wámutundakana muna nzu ya Nzambi amana wumuzimbwadini: «Tala buna wubelukini, buthwená bwabu; wusumukaku hika ndangu wubwilaku dyambu dya mbi diluti kitesu.»

¹⁵ Mutu wuna wenda zimbula kwena Bayuta ni Yesu wámubela.

¹⁶ Hanga Bayuta beka sanda ni bamuhanga mbi Yesu, kikuma mu kilumbu kya sabata kahanga mambu mana.

¹⁷ Kaasi Yesu wábazimbwala: «Tata wama mu kisalu kenina yi hadyena dyadi; meni phi mu kisalu yenina.»

¹⁸ Kikuma kya ndinga meni yina, bapfumu ba bayuta báyandikila mu kusanda phila ya kumuhondisila Yesu. Hákalaku lwesi ni kikuma kya buna kakonda zitisa kilumbu kya sabata, kaasi kikuma wázimbula hika ni Nzambi kenina Tata wandi wakyedika, hanga bwabuna wekadikhukisa yi Nzambi.

Hamu dya Mwana wa Nzambi

¹⁹ Hanga Yesu wubavutwadini: «Mu kyedika, kyedika yiluzimbwadini, mena kyedika: Mwana kafwaniku ni kadihangila kima yandi meni; kisi hanga kaka kina kamoni kwena Tata wandi. Kikuma kyosu kina kisi hanga Tata, Mwana wandi phi kyakina kisi hanga muna mbandu yimosi.

²⁰ Mukuma Tata kisi zola mwana amana kisi musongila kima kyosu kina kisi hanga yandi meni. Kamúsongila hika mambu ma lawu ma mbuta kuluta, ndangu maluyitwakisa.

²¹ Kikuma, bwosu kisi futumuna, Tata, bamvumbi amana wubahekini luzingu, yi bwabuna phi Mwana kisi hana luzingu kwena wuna kazodini.

²² Amana Tata kisiku fundisa mutu, kaasi pfundusu yosu wáhanaya kwena Mwana,

²³ ndangu batu boosu bamuzitisa Mwana bwosu bisi muzitisa Tata. Wuna wákonda zitisa Mwana, kazitisiku phi Tata wuna wamutuma.

²⁴ «Mu kyedika, kyedika yiluzimbwadini: Wuna wisi yuka ndinga yama, wisi kwikila phi mwena wuna wáthuma, kenina yi luzingu lwa mvula yi mvula. Kahítaku ku pfundusu, kaasi yandi, wuhyiti kedi tukidila ku lufwa yi kuna luzingu.

²⁵ Mu kyedika, kyedika yiluzimbwadini: tangwa dyisi kedi, yi dyadidi phi dina bayúkila bamvumbi ndinga ya Mwana wa Nzambi; amana bana bayúkaya, bazínga.

²⁶ Kikuma, bwosu buna kenina Tata yi luzingu

mwena yandi-meni, bwabuna phi kahana muswa kwena Mwana ndangu kakala yi luzingu mwena yandi meni.

²⁷ Amana wamuheka hamu dya kufundisa, kikuma yandi kenina Mwana wa mutu.

²⁸ Buluyitukisaku, mukuma tangwa dibati kwisa dina bayukila, boosu bana benina mu mazyamu, ndinga yandi

²⁹ amana balubuka mu mazyamu ma bawu. Babana bakala hanga mambu ma bukheti, balubuka kikuma kya lufutumuku lwa luzingu, kaasi babana bakala hanga mambu mambi bafutumuka kikuma kya lufutumuku lwa pfundusu.

³⁰ Meni yihangaku kima kimosi mu meni-meni. Yisi fundisa bwosu buna ngyukidini, amana pfundusu ya meni yenina ya masonga, kikuma yisiku sanda mu kuhanga luzolu lwama, kaasi luzolu lwa wuna wathuma.»

Kimbangi kikuma kya Yesu

³¹ «Yuka ni yiditila kimbangi meni-meni, kimbangi kyama, kyeku kya kyedika.

³² Henina yi mutu wahika wisi ta kimbangi kikuma kya meni, amana nzayi ni kimbangi kina kabati thila, kya kyedika kyenina.

³³ Benu lwatuma bambambala kwena Yowani, yandi phi kimbangi kitadidini kyedika kata.

³⁴ Kikuma kya meni, kimbangi yisikyoku hingila kwena batu; kaasi yisi zonga bwabuna, ndangu benu lwahuluka.

³⁵ Yowani kakala mwinda wuna wubati lema amana wukyenzudini, amana benu

lwátambwasa mu kusephila ku kikhya kyandi mu tangwa dimosi.

³⁶ Meni yenina yi kimbangi kyambuta kuluta kina kya Yowani: kikuma mihangu mina kápheka Tata mu kulungisa, mihangu meni mina mbati hanga, myamina mibati thila kimbangi mu kusongila ni Tata wáthuma.

³⁷ Amana Tata wuna wáthuma, yandi-meni phi wáthila kimbangi. Benu khaku kedi luyuka ndinga yandi, keti kumona mbunzu yandi.

³⁸ Amana ndinga yandi yisiku zingila mwena benu, kikuma lwisiku kwikila mwena wuna kátuma yandi.

³⁹ Lwisi longuka Masonuku yi masingitini, kikuma lwisi banza ni mwamuna lwatámbwala luzingu lwa mvula yi mvula: kinga mamana misi thila kimbangi.

⁴⁰ Kaasi benu lwisiku zola ni lwisa kwena meni ndangu lwatambula luzingu.

⁴¹ «Khembu yisiyoku tambwala kwena batu.

⁴² Kaasi yiluzayi ni lweku yi lungongu lwa Nzambi muna mbundu zenu.

⁴³ Meni yisidi mu khumbu ya Tata wama, amana benu lubwisi mu kuthambula. Yuka ni mutu wahika kisa mu khumbu ya yandi-meni, benu lwamútambula.

⁴⁴ Abweti lwakwikidila benu lwisi tambula khembu yenu mwena benu yi benu, kaasi khembu yina yisi tuka kwena yandi mosi Nzambi, lwisiyoku sanda?

⁴⁵ Lubanzaku ni meni yilúfunda kwena Tata. Mutu wulufundini Moyize, mwena wuna lwásila kivuvu kyenu.

⁴⁶ Kikuma, wadi ni lwa'mukwikilaka Moyize, wadi luka khwikila meni phi, mukuma yandi, kikuma kya meni kásonikina.

⁴⁷ Kaasi yuka ni lwisimoku kwikila masonuku mandi, abweti lwakwikidilaza ndaka zama?»

6

*Yesu wudisini batu mafunda matanu
(Mth 14:13-21; Mlk 6:30-44; Luk 9:10-17)*

¹ Kunima dya bwabuna, Yesu wenda ku sambwa dikwawu dya yanga dya mbuta dya Ngadidi dina bisi tela hika ni yanga dya mbuta dya Tibediyadi.

² Mulumba-lumba wa batu balawu bakala mulanda, kikuma batu bakala mona bidimbu bya biphadi bina kakala sala kwena bambefu.

³ Yesu wátombuka ku mongu amana wázakala kwakuna hakimosi yi balonguki bandi.

⁴ Kinga Phaki, mukinzi wa Bayuta, yábwesuka.

⁵ Yesu wáthuta mesu amana wumoni mulumba-lumba wa batu balawu bakala kwisisa kuna kakala yandi; hanga wuhyudi kwena Fidiphu: «Kubiki tufwani kusumbila mapha kikuma kya batu baba ndangu badya?»

⁶ -Kázimbula bwabuna ndangu kamuleya, mukuma yandi-meni wázaya kima káfwana mu kahanga. -

⁷ Fidi^bphu wumuvutwadini: «Ketibwe tusumbi kwetu mapha ma phata^b khama zodi, malungilaku ndangu mutu wosu kadya keti koma ka kima.»

⁸ Mosi wa balonguki bandi, Andele, phangi wa yakala wa Simoni Phetelu, wumuzimbwadini:

⁹ «Tala mwana yakala mosi wenina yi mapha ma odizi^d matanu yi batsema bodi. Kaasi biki twahángilama yi lawu dya batu baba?»

¹⁰ Yesu wuzimbudini: «Bazakadisenu batu meni babana.» Mwangu walawu wakala homa meni hana. Hanga bamani zakala; kitesu kya mafunda matanu ma bayakala.

¹¹ Yesu wábonga mapha, wávutula matondu kwena Nzambi, amana wákabisama kwena babana bákala hana; wákabisa phi bwabuna batsema, bwosu buna bázola.

¹² Buna báyükuta, Yesu wázimbula kwena balonguki bandi: «Tongunenu bitini bina bisadini, ndangu keti kima kizanganaku.»

¹³ Bátongunabya phi; bábasisa bitunga kumi yi byodi bya bitini bya mapha matanu ma odizi, bina básisa babana badya.

¹⁴ Mu kumona kiphadi kina káhanga, batu bekina zimbula: «Mu kyedika ni yandi kenina Mbikudi wuna wakwisa mu tsi!»

^b **6:7 6:37** Phata zazi bakalaza tela ni "dinadiyo". Dinadiyo dimosi dyakala lufutu lwa musadi wa bilanga mosi muna kilumbu. Khama zodi za dinadiyo zakala lufutu lwa batu khama zodi muna kilumbu. ^d **6:9 6:9** Odizi yenina mbandu ya ngenza zafwanana yi bule. Batu bana bakonda yi kuvwa kwalawu, bawu bisiza dya.

15 Yesu wázaya ni bazodi bamukitula kyamvu mu ngolu, kahanga wuyekuki hika ku mongu, yandi hika.

Yesu wukangadi ha thandu ya yanga dya mbuta (Mth 14:22-33; Mlk 6:45-52)

16 Ha mabwa masikidika, balonguki bandi bákulunga yi kuna yanga dya mbuta.

17 Bákota mu masuwa mamosi ndangu benda ku Kaphedinawumi, kuna sambwa dikwawu dya yanga dya mbuta. Hana phipha yibwi kedi, amana Yesu hana khaku kedi katula kuna bákala bawu,

18 amana mamba ma yanga dya mbuta makala ningana lawu, kikuma pfunzi yimosi yakala tukula ngolu.

19 Kunima dya kutika kitesu kya kilometele matanu keti masambanu, bamumoni Yesu kabati kangala hana thandu ya yanga dya mbuta amana wábwesuka kuna masuwa; bweya bwábakwata.

20 Kaasi wubazimbwadini: «Meni yandu, luyukaku bweya.»

21 Bázola ni bamukotisa mu masuwa, kaasi muna tangwa meni dina, masuwa mátula mu mafu ma sabu dina bakala kwendisá.

Mulumba-lumba wa batu wusandi Yesu

22 Kilumbu kyálanda, mulumba-lumba wa batu wuna wásala ku sambwa dina dikwawu dya yanga dya mbuta, wumoni ni masuwa mamosi lwesi mákala hana; amana bázáya ni Yesu kákotaku hakimosi yi balonguki bandi, kaasi balonguki benda bawu hika.

²³ Kaasi masuwa makwawu ku Tibediyadi mátuka, bela-bela yi homa hana bádila mapha kunima dya kulombila kwa Pfumu.

²⁴ Mulumba-lumba wa batu, tangwa bámona ni keti Yesu, keti balonguki bandi bákalahoku, batu bákota bawu-meni mu masuwa amana benda ku Kaphedinawumi mu kusanda Yesu.

Yesu, dipha dya luzingu

²⁵ Bámuwana Yesu kuna sambwa dikwawu dya yanga dya mbuta amana bamuzimbwadini: «Mulongi, khi tangwa wutudini kwaku?»

²⁶ Yesu wábavutwala: «Mu kyedika, yiluzimbwadini, lubati tsanda, heku ni kikuma kya bidimbu bya biphadi bina lumonikini, kaasi kikuma kya mapha mana ludikini yi buna luyukutikini.

²⁷ Lusalakaku kikuma kya madya mana misi vunda, kaasi kikuma kya madya mana misi nanga kikuma kya luzingu lwa mvula yi mvula. Mana kalúheka Mwana wa mutu, mukuma yandi wuna basya kidimbu kya kipfumu kwena Tata Nzambi.»

²⁸ Bawu bamuzimbwadini: «Biki tufwani mu kuhanga ndangu twalungisa mihangu mya Nzambi?»

²⁹ Yesu wábavutwala: «Muhangu wa Nzambi wulombini ni lwasya lukwikilu lwenu mwena wuna kátuma yandi meni.»

³⁰ Hanga bamuzimbwadi hika: «Amana ngeyi, khi kyawu kidimbu kya kiphadi kina wusadini, ndangu twamona amana twakukwikila? Khi muhangu wuhangini?

³¹ Batata betu badya maana muna nganga, bwosu buna básonika: "Wábaheka madya mana mátika ku zilu."»

³² Yesu wábazimbwala: «Mu kyedika, kyedika, yibati luzimbwala, heku ni Moyize wáluheka dipha dyátuka ku zilu; Tata wama wuna wisi luheka dipha dya kyedika dyátuka ku zilu.

³³ Mukuma, dipha dya Nzambi dyenina dina ditukini ku zilu kikuma kya kuhana luzingu mu tsi.»

³⁴ Bámuzimbwala: «Pfumu, tuhekaka dipha meni dina kosu tangwa.»

³⁵ Yesu wábazimbwala: «Meni yenina dipha dya luzingu. Wuna wisini kwena meni, kayúkaku hika nzala, amana wuna wukwikidini mwena meni kayúkaku hika kihwinya keti mbala mosi.

³⁶ Kaasi yiluzimbwadikibwa: lumbonikini, amana lwisiku kwikila kwenu.

³⁷ Kosu mutu wuna kaphekini Tata wama, kakwisa kwena meni. Amana wuna wisini kwena meni, yilendaku mukukwasa ku phenza keti mbala mosi;

³⁸ mukuma ku zilu thukini, heku ni kikuma kya kusala luzolu lwama, kaasi luzolu lwa wuna wáthuma.

³⁹ Kinga, luzolu lwa wuna wáthuma lwenina ni thotisaku keti mosi muna boosu bana kápheka, kaasi yibafutumuna mu kilumbu kya tsuka.

⁴⁰ Kikuma luzolu lwa Tata wama lwenina ni wosu wuna wumoni Mwana amana wusini lukwikilu lwandi mwena yandi, katambula luzingu

lwa mvula yi mvula; amana meni yimúfutumuna mu kilumbu kya tsuka.»

⁴¹ Hanga Bayuta bekabokuta kikuma kya yandi, kikuma wázonza bwabu: «Meni yenina dipha dyátuka ku zilu.»

⁴² Bakala zimbula: «Ka yandi ku, Yesu, mwana wa Yozefu, yandu tuzayini tata yi ngudi wandi? Abweti kafwani kuzimbula buthwena ni ku zilu katuka?»

⁴³ Yesu wábavutwala: «Lubokutaku benu yi benu.

⁴⁴ Heku mutu wufwani mu kukwisa kwena meni yuka ni Tata wuna wathuma kamunatiku, amana meni yimúfutumuna mu kilumbu kya tsuka.

⁴⁵ Muna mikanda mya bambikudi, básonika bwabu: "Boosu babálonga kwena Nzambi." Wosu wuna wáyuka malongi ma Tata wisi kwena meni.

⁴⁶ Heku mutu wámumona kedi Tata; yuka ni ka wuna ku wátuka kwena Nzambi; yandi wámumona Tata.

⁴⁷ Mu kyedika, kyedika, yiluzimbwadini: wuna wisi kwikila, kenina yi luzingu lwa mvula yi mvula.

⁴⁸ Meni yenina dipha dya luzingu.

⁴⁹ Batata benu badya maana muna nganga, amana bafwa.

⁵⁰ Kaasi dipha dyadi, dyadina ditukini ku zilu, ndangu wuna wisidya dya kafwaku.

⁵¹ Meni yenina dipha dya luzingu dina dyátuka ku zilu. Yuka ni mutu kadya dipha meni dina, kazínga mvula yi mvula. Dipha dina yihána

meni, dyenina lutu lwama, kikuma kya luzingu lwa ha tsi.»

⁵² Bayuta bakala tendana bawu yi bawu yi kuzimbulaka: «Abweti mutu yandu kafwani ni katuheka lutu lwandi mu kudya?»

⁵³ Yesu wubazimbwadini: «Kyedika, kyedika, yibati luzimbwala, yuka ni ludiku lutu lwa Mwana wa mutu, lunwiku phi menga mandi, lweku yi luzingu mwena benu.

⁵⁴ Wuna wisi dya lutu lwama amana kisi nwa phi menga mama, kenina yi luzingu lwa mvula yi mvula amana meni yimúfutumuna mu kilumbu kya tsuka.

⁵⁵ Mukuma lutu lwama lwenina madya ma kyedika; menga mama phi menina malafu ma kyedika.

⁵⁶ Wuna wisi dya lutu lwama, wisi nwa phi menga mama kisi zingila mwena meni, meni phi mwena yandi.

⁵⁷ Bwosu kenina mu luzingu Tata wuna wáthuma; amana bwosu buna yisi zingila meni mwena Tata, bwabuna phi wuna wisi ndya, kazingila mwena meni.

⁵⁸ Dyadi yi dipha dina ditukini ku zilu. Dyeku hanga dina badya batata; boosu bafwa. Wuna wisi dya dipha dyadi kazinga mvula yi mvula.»

⁵⁹ Tala mana kázimbula muna nzu ya kimvuka ya Bayuta, tangwa kakala longa kuna Kafadinawumi.

Ndinga za luzingu lwa mvula yi mvula

⁶⁰ Kunima dya kuyuka malongi ma Yesu, balonguki bandi lawu bazimbudini: «Ndinga yina ngolu yenina; nani wufwani mu kumuyukila?»

⁶¹ Yesu bwosu kázaya ni balonguki bandi bákala bokuta kikuma kya mambu mana, hanga wuzimbudini: «Mambu mama mekina kisinza kikuma kya benu?»

⁶² Amana yuka ni lwamona Mwana wa mutu kutombuka kuna kákala theti?

⁶³ Kitembu wisi hana luzingu. Lutu lwisiku hanga kima. Ndinga zina yiluzimbwadini meni zenina Kitembu yi luzingu.

⁶⁴ Kaasi hana kati dya benu henina yi ndambu ya batu bana bakondi kwikila.» Mukuma, tukidila ku luyandiku, Yesu wázaya banati bakala bana bakalaku kwikila yi wuna wakhana mulambula.

⁶⁵ Amana kakala zimbula: «Yihahana yiluzimbwadiki ni heku mutu fwani kisa kwena meni, yuka ni Tata kamusendibwoku.»

⁶⁶ Tukila bwabuna, balonguki bandi, balawu bávutuka kwabawu; bakalaku mulanda hika.

⁶⁷ Amana Yesu wuzimbudini kwena bawu kumi yi bodi: «Benu phi luzodi ni lwenda?»

⁶⁸ Simoni Phetelu wumuvutwadini: «Pfumu, kwena nani twakwenda? Ngeyi wenina yi ndaka za luzingu lwa mvula yi mvula.

⁶⁹ Buthwena tukwikidini, tuzayi ni ngeyi wenina Watoma wa Nzambi.»

⁷⁰ Yesu wabavutwala: «Ka meni ku yilusola benu kumi yi bodi? Kinga mosi wa benu kiphidimutu kenina!»

⁷¹ Yutasi, kakala zonzila, mwana wa Simoni Sikadyoti, mukuma yandi wakwisa mulambula, yandi mosi wa bawu kumi yi bodi.

7

Baphangi ba Yesu bakwikidiku mwena yandi

¹ Kunima dya bwabuna, Yesu kakala kangala muna kinzunga kya Ngadidi kyosu; kikuma kázolaku hika ni kakangala mu kinzunga kya Yuteya, kikuma Bayuta bakala musanda ni bamuhonda.

² Kinga muginzi wa Bayuta wuna wa Masaka wabwesuka.

³ Baphangi ba Yesu bamuzimbwadini: «Katuka kwaku amana wenda ku kinzunga kya Yuteya, ndangu balonguki baku bamona bisalu bina wubati sala ngeyi.

⁴ Heku mutu wisi sala mu kitsweki, yuka ni zodi batu boosu bamuzaya. Mukuma myamina mihangu wisi hanga, dimonikisa kwena batu ba tsi.»

⁵ Kikuma, keti baphangi bandi bakalaku kwikila mwena yandi.

⁶ Hanga Yesu wubazimbwadini: «Tangwa dyama khaku kedi dilungila; kaasi tangwa dina dya benu dyalungila disi kaka kosu kilumbu.

⁷ Tsi fwaniku yalumenga, meni yisi mbenga kikuma mbati ta kimbangi kyandi ni mihangu myandi mya mbi myenina.

⁸ Benu alwenda ku muginzi, meni yikwéndakwoku kuna muginzi meni wuna, kikuma tangwa dyama khaku kedi difwana.»

9 Kunima dya kuzimbula bwabuna, yandi wásala kwandi ku kinzunga kya Ngadidi.

Yesu ku mukinzi wa Masombolu

10 Kaasi tangwa benda baphangi bandi ku mukinzi, hanga yandi phi wátombuka kwakuna, ka mu kudimonikisa ku kaasi mu kitsweki.

11 Bayuta bakala musanda muna tangwa dya mukinzi amana bakala zimbula: «Kubiki kenina yandina?»

12 Pfweta-pfweta lawu zákala muna milumbalumba mya batu kikuma kya yandi. Bahika bakala zimbula: «Mutu mosi wabukheti», bakawawu bakala zimbula: «Loni, mulumba-lumba wa batu kabati lobula.»

13 Hakalaku keti mutu wáfwana kazonza wengele mu mambu matadidini yandi kikuma kya bweya bwa Bayuta.

14 Hana mukinzi wekina ha kati-kati, tangwa kisa kota Yesu mu nzu ya Nzambi amana weka longa.

15 Bayuta báyituka lawu, amana bakala dihyula: «Abweti kazayidi Masonuku yandi mutu wakondama longuka?»

16 Yesu wábavutwala: «Malongi mama matukiku kwena meni-meni, kaasi kwena wuna wáthuma matukini.

17 Ho mutu wuzodi kusala luzolu lwandi, kazáya yuka ni malongi mama, kwena Nzambi mabati tuka ho meni-meni yibati dizonzila.

18 Wuna wisi dizonzila yandi-meni, khembu yandi kisi sanda. Kaasi wuna wisi sanda khembu ya mutu wuna wámutuma, yandi kyedika kisi zonza amana mwena yandi, mwakonda bikwaki.

¹⁹ Moyize kaluhekamyoku Mitsiku? Kaasi keti mutu mosi hana kati dya benu, kisimyoku zitisa. Kikuma kya biki lubati sandila ni lwaphonda?»

²⁰ Mulumba-lumba wa batu wáwutula: «Kiloki wenina kyawu! Nati wubati sanda mu kukuhonda?»

²¹ Yesu wubavutwadini: «Muhangu wumosi lwesi phangikini amana benu boosu lubati yituka!

²² Kikuma kya bwabuna kaluhebila Moyize mukhanda, -heku ni kwena Moyize wátukidila mukhanda kaasi kwena bakhaka benu - amana benu-benu yi kuyotisaka batu mu kilumbu kya sabata.

²³ Yuka ni mutu bamuyotisa mu kilumbu kya sabata kikuma kya kuzitisa mitsiku mya Moyize, amana kikuma kya biki lubati ngyukila khabu, meni yandi mbeludi mutu yandi wosu mu kilumbu kya sabata?

²⁴ Lufundisaku mu phila yina lubati monina benu. Kaasi pfundusu yenu yakala ya masonga.»

Yesu kenina Kidisitu?

²⁵ Bisi Yelusalemi bahika bakala zimbula: «Ka yandi ku babati sanda mu kuhondisa?

²⁶ Talenu: kabati zonza wengele, amana babatiku muzimbwala keti kima! Disongidila bapfumu babakudi kyedika ni yandi kenina Kidisitu?

²⁷ Kinga yandi tumuzayi kuna kátuka; ha kisi kwisa Kidisitu, heku mutu wisi zaya keti kubiki katukini.»

²⁸ Yesu, buna kakala longa muna nzu ya Nzambi, wákalunga: «Lunzayi amana luzayi phi kuna thukini? Kinga yidiyisilaku meni-meni,

kaasi wuna wáthuma wakusila mbundu kenina, amana benu lumuzayiku.

²⁹ Meni yimuzayi, kikuma kwena yandi thukini; amana yandi phi wáthuma.»

³⁰ Bakala sanda ni bamukwatisa; kaasi keti mutu kalendaku mu kumusimba, kikuma hana tangwa dyandi khaku dilungila kedi.

³¹ Balawu hana kati dya mulumba-lumba wa batu, bakwikila mwena yandi amana bakala zim-bula: «Ha kakwisa Kidisitu, bidimbu bya biphadi byahika kasála, kuluta bina kasadi mutu yandu?»

Batsinzidi babahitikini kikuma kya kukwata Yesu

³² Bafwadisi báyuka mulumba-lumba wa batu kufwetafweta kikuma kya Yesu. Hanga bambuta ba banganga Nzambi yi bafwadisi batumini batsinzidi ndangu bamukwata.

³³ Yesu wuzimbudini: «Tangwa dya khunda hika yikála yi benu, amana mvutuki kwena wuna wáthuma.

³⁴ Lwakwata tsanda kaasi lwambónaku, kikuma benu lufwaniku mu kukwenda kuna yenina meni.»

³⁵ Bayuta báyandika mu kudihyula bawu yi bawu: «Kubiki kakwénda ndangu betu tulengaku mumona? Kakwénda kwena Bayuta bana bámwangana muna bikanda bya bisi Ngeleti amana kalonga bisi Ngeleti?

³⁶ Biki hika disongidila dya ndinga yina kazimbudini: Lwatsanda, kaasi lwambonaku kikuma benu lufwaniku mu kukwisa kuna yenina meni?»

Banzadi ba mamba ma luzingu

³⁷ Amana muna kilumbu kya tsuka, kina kyambuta kya mukinzi, Yesu wamutendendi, wukalungini: «Ho mutu wenina yi kiwhinya, kisa kwena meni amana kanwa.

³⁸ Masonuku mazimbudi: "Wuna wisi kwikila mwena meni, banzadi ba mamba ma luzingu batika muna mbundu yandi.»

³⁹ Kakala zimbula bwabuna kikuma kya Kitembu kina bakhana tambula bana bakhana kwikila mwena yandi. Mukuma mwakalaku kedi yi Kitembu, kikuma hana Yesu khaniku kedi bamuzatula.

Mulumba-lumba wudihambudi kikuma kya Yesu

⁴⁰ Kunima dya kuyuka ndinga za Yesu, batu bakala muna bakala zimbula: «Mu kyedika yandu mbikudi!»

⁴¹ Bahika bakala zimbula: «Kidisitu yandu!» «Kaasi bakwawu hika bakala zimbula: Kidisitu fwani kalubukila ku Ngadidi?»

⁴² Masonuku mazimbudiku ni Kidisitu katuka muna butuka dya Tavidu yi ku Betelemi, hata dina kakala zingila Tavidu.»

⁴³ Mulumba-lumba wa batu wadikabisa kikuma kya yandi.

⁴⁴ Bahika hana kati dya bawu bakala zola ni bamukwata, kaasi keti mutu mosi kamekaku mu kumusimba.

Kikola mbundu kya bapfumu ba Bayuta

⁴⁵ Batsinzidi bávutuka kwena bambuta ba banganga Nzambi yi bafwadisi; baba-baba babazimbwadini: «Kikuma kya biki lukondi kwisila yandi?»

⁴⁶ Batsinzidi bavutudini: «Twasalaku yuka kedi mutu wázonza bwabuna!»

⁴⁷ Bafwadisi babavutwadini: «Benu phi ludiambwadidi kwenu mu kuditotisa?»

⁴⁸ Henina yi mutu, hana kati dya bapfumu kondilo dya bafwadisi, wuna wukwikidini mwena yandi?

⁴⁹ Kaasi mulumba-lumba wa batu babana bazayimyoku mitsiku. Bababundila!»

⁵⁰ Nikodemi wuna watekila mumona, wákala phi mosi hana kati dya bawu, hanga wubahyudini:

⁵¹ «Mitsiku myetu, milungi mu kufundisa mutu wuna bakondi kedi fungwasa ndangu bazaya dyambu dina kahangini?»

⁵² Bámuwutwala: «Ngeyi phi mukwa Ngadidi wenina? Sanda mboti-mboti amana wamóna ni ku Ngadidi kwalubukilaku keti mbikudi mosia.»

Yesu yi mukhetu wa ndumba

⁵³ [Kunima kosu mutu wénda ku nzu yandi.

8

¹ Yesu wendi ku mongu wa miti mya Olive.

² Kaasi muna suka, wávutuka ku nzu ya Nzambi amana batu boosu bisa kwena yandi. Buna kázakala, wáyandika mu kubalonga.

a **7:52 7:52** Kufwanikisa yi khaphu ya 1:46; 7:41

³ Hanga balongi ba mitsiku yi bafwadisi bisi nata mukhetu mosi wuna bákwata mu mbongi. Bamusini hana mbasi,

⁴ amana bazimbudi kwena Yesu: «Mulongi, tumukwatini mukhetu yandu mu kuta kwa mbongi.

⁵ Muna mitsiku mina kátuheka Moyize, kátuzimbwala ni bakhetu ba bwabuna, twabahondila ku matadi. Amana ngeyi bweti wuzimbudini?»

⁶ Bakala zimbula bwabuna mu kumuleya ndangu balenga mufundila. Kaasi Yesu wáenzama amana wáyandika mu kusonika ku mulembu hana tsi.

⁷ Bwosu bakala muhyula-hyula, wávumbuka amana wubazimbwadini: «Wuna wakonda disumu hana kati dya benu, kayandika watheti mu kumutimbwala tadi.»

⁸ Yesu wáenzama hika amana wáyandika mu kusonika hana tsi.

⁹ Tangwa báyuka bwabuna, báyandika mu kuyombuka mosi-mosi, tukidila kwena bambuta; amana hákala lwesi Yesu yi mukhetu meni wuna hana mbasi.

¹⁰ Hanga Yesu wuvumbukini amana wumuzimbwadini: «A mukhetu, kubiki benina bana bisi kufundaka? Heku mutu wukuzengidi ndola?»

¹¹ Mukhetu wuvutudini: «Keti mutu loni Pfumu.» Yesu wumuzimbwadini: «Meni phi yikuzengidiku ndola. Ndawenda, amana

wusumukaku hika.»]a

Yesu, Mwini wa tsi

¹² Yesu wubazimbwadi hika: «Meni yenina mwini wa tsi. Wuna wisi ndanda, kakángalaku mu phipha keti koma, kaasi kavwa mwini wa luzingu.»

¹³ Kuna bafwadisi yi kumuzimbwalaka: «Kimbangi kya ngeyi-meni wubati ditila; kimbangi kyaku kyeku kya kyedika.»

¹⁴ Yesu wubavutwadini: «Ata meni-meni mbati ditila kimbangi, kimbangi kyama kya kyedika kyenina; mukuma nzayini kuna yítuka yi kuna mbati kwenda; benu luzayiku keti kuna yítuka, keti kuna mbati kwenda.

¹⁵ Benu lwisi fundisa mu kimutu, meni yisiku fundisa mutu.

¹⁶ Amana wadi ni meni yifundisaka, wadi pfundusu yama ya kyedika yakala, mukuma yeku meni hika; thwenina meni yi Tata wuna wáthuma.

¹⁷ Muna mitsiku myenu, básonika ni kimbangi kya batu boodi kyenina kya kyedika.

¹⁸ Meni mbati ta kimbangi kya meni-meni, amana Tata wuna wáthuma, kabati thila phi kimbangi.»

¹⁹ Hanga bamuhyudini: «Kubiki kenina Tata waku?» Yesu wubavutwadini: «Benu lunzayiku

a **8:11 8:11** Muna masonuku ma khulu, nzila za kutanga zazi: 7:53—8:11 zeninamwoku. Muna ndambu ya masonuku mahika, homa hahika básonikama (ku manima ma 8:36, yi ku manima ma 8:44 amana mbala za lawu, ku tsuka ya mukanda meni wawuwu wa Yowani).

meni, keti Tata wama. Wadi lwanzayaka, wadi lukhani muzaya phi Tata wama.»

²⁰ Ndaka zina, kázonzilaza muna mukunzu wuna bakala swekila mbongu za bimenga, kuna yi kulongaka muna nzu ya Nzambi; Amana keti mutu wafwana mu kumukwata kikuma tangwa dyandi dyafwanaku kedi.

Yesu, mbambala wa Tata

²¹ Yesu wabazimbwala hika: «Meni yendini; benu lwatsanda; amana lwafwa mu disumu dyenu. Kuna yendini meni, benu lwaléndakwoku mu kukwisa.»

²² Bayuta bazimbudini: «Kadíhonda yandi-meni, hahana kazonzidini: Kuna, yendini meni, benu lwaléndakwoku mu kukwisa?»

²³ Yesu kakala bazimbwala: «Benu lwenina batu ba ha tsi, meni yenina wa ku zilu. Benu lwenina batu ba ha tsi yayi, meni yeku mutu wa ha tsi yayi.

²⁴ Yihana yíluzimbwadiki ni lwafwa mu masumu menu. Kikuma yuka ni lukwikidiku ni "meni yenina", lwafwa muna masumu menu.»

²⁵ Bawu bamuhyudini: «Ngeyi nani wenina?» Yesu wubavutwadini: «Kina yisi luzimbwala tukidila ku luyandiku.

²⁶ Mambu ma lawu yenina mawu kikuma kya benu, mu kuluzimbwala yi mu kufundisa. Kaasi wuna wathuma kenina kyedika; amana meni yisi zimbula kwena batu ba tsi kaka mana yíyuka kwena yandi.»

²⁷ Bawu báayaku ni kikuma kya Tata kakala bazonzila kwena bawu.

²⁸ Hanga Yesu wubazimbwadi hika: «Tangwa lwamútombula Mwana wa mutu, lwazáya ni meni yenina; lwázaya phi ni yisiku hanga kima mu phila ya meni-meni, yisi zonza kaka mambu mana kándonga Tata.

²⁹ Wuna wáthuma kenina hakimosi yi meni, katsisaku buhika; kikuma yisi hanga kaka mambu mana misi muheka, yandi, kyesi.»

³⁰ Bwosu kakala zimbula Yesu bwabuna, balawu bakwikila mwena yandi.

Batu ba kiphwanza yi bahika

³¹ Hanga Yesu wuzimbudini kwena Bayuta babana bakwikila mwena yandi: «Yuka ni lwazingilaka mu ndinga zama; mu kyedika balonguki bama lwenina;

³² Bwabuna lwazáya kyedika amana kyedika kyalúlubula mu kihika.»

³³ Bamuvutwadini: «Thwenina batekulu ba Bulahami; amana khaniku kedi tukala bahika ba mutu. Abweti wufweti tuzimbwala: "Lwalúbuka mu kihika?"»

³⁴ Yesu wubavutwadini: «Yibatibwa luzimbwala, mu kyedika: mutu wosu wuna wisi hola disumu kenina muhika wa disumu.

³⁵ Kinga muhika kisiku nangina mu nzu mu kimakulu; kaasi mwana kisimwa zingila mu kimakulu.

³⁶ Yuka ni Mwana kalulubula mu kihika, mu kyedika, lwakítuka batu ba kiphwanza.

³⁷ Nzayibwa ni batekulu ba Bulahami lwenina; kaasi lubati sanda ni lwaphonda, kikuma ndinga yama yisiku lutwa.

³⁸ Meni yisi zimbula mana yímona kwena Tata, amana benu phi hangenu mana lwáyuka kwena tata wenu^b.»

³⁹ Bamuvutwadini: «Bulahami wenina tata wetu.» Yesu wubazimbwadini: «Wadi ni lwakala bana ba Bulahami, wadi lufweti hanga mihangu mya Bulahami.

⁴⁰ Kaasi buthwena bwabu, lubati sanda ni lwaphonda, meni mutu yiluzimbwadini kyedika kina yíyuka kwena Nzambi. Bulahami káhangaku buna.

⁴¹ Benu lwisi hanga mihangu mya tata wenu.» Bawu bamuvutwadini: «Twabutukilaku mu kindumba; thwenina yi Tata mosi, Nzambi.»

⁴² Yesu wubazimbwadini: «Wadi ni Nzambi kákala Tata wenu, wadi lwisi nzola, mukuma kwena Nzambi yílubwakila meni, kwakuna phi yítuka. Yidiyisilaku meni-meni, kaasi yandi wáthuma.

⁴³ Kikuma kya biki lwisiku bakwala nzonzidi yama? Kikuma lwisiku lenda kuyuka ndinga yama.

⁴⁴ Benu lwenina yi tata wenu kiphidi-mutu amana lwisi zola kuhanga buna kisi zola tata wenu. Tukidila ku luyandiku, yandi, muhondi wa batu kisi kala. Kisiku zingila mu kyedika; kikuma mwena yandi mwakonda kyedika. Yuka ni kata bukamvi, mambu ma yandi meni kisi zonzila, mukuma kenina yandi mutu mosi

b 8:38 8:38 "Kwena tata wenu": mbakisilu yahika ya mihowu myami yenina "kwena Tata". Yibati zonza ni Yesu kázonzila Nzambi wuna wenina Tata wandi, yandi wuna phi wenina Tata wa Bulahami.

kingumba yi tata wandi.

⁴⁵ Amana meni, lwisiku khwikila kikuma kyedika yisi zonga.

⁴⁶ Nati hana kati dya benu wufwani mu kuthendisa mu mambu matadidini disumu? Yuka mbati zonga kyedika, kikuma kya biki lwisiku khwikidila?

⁴⁷ Wuna wenina wa Nzambi, kisi yuka ndaka za Nzambi; kima lwisiku yukila benu, kikuma lweku ba Nzambi.»

Yesu yi Bulahami

⁴⁸ Bayuta bavutudini kwena Yesu: «Kyedika twazimbulabwoku bwabuna ni ngeyi mwisi Samadiya wenina, amana kitembu kya mbi wenina kyawu?»

⁴⁹ Yesu wubavutwadini: «Meni yeku yi kitembu kyambi, kaasi Tata wama yisi zitisa, amana benu lwisa ndewulaka.

⁵⁰ Meni yisiku sanda khembu lwa meni-meni, henina yi mosi wisiya sanda, amana yandi wisi fundisa.

⁵¹ Mu kyedika, yiluzimwadibwa, yuka ni mutu kalunda ndinga zama, lufwa kamonalwoku mu kimakulu.»

⁵² Amana Bayuta bamuzimbwadini: «Buthwena tuzayi ni kitembu kyambi wenina kyawu! Bulahami wafwa; bambikudi phi bafwa; amana ngeyi wubati zimbula: "Ho mutu kalema ndinga yama, lufwa kayedikalwoku mu kimakulu."

⁵³ Ngeyi wubanzini ni wuluti tata wetu Bulahami wuna wafwa? Bambikudi phi bafwa. Nati wisi dikitula ngeyi?»

⁵⁴ Yesu wuvutudini: «Yuka ni meni-meni yibati dikembisa, khembu yama yeku mupfunu. Tata wama wisi khembisa, yandi wuna lwisi zimbula benu: "Nzambi wa betu kenina!"

⁵⁵ Amana lumuzayiku. Meni yimuzayini; amana ho yizimbula ni yimuzayiku, yikituka mukwa luvunu hanga benu. Kaasi yimuzayini amana yisi lema ndinga yandi.

⁵⁶ Tata wenu Bulahami kyesi lawu káyuka kikuma kya kumona kilumbu kyama; wámonakya amana wásangwala.»

⁵⁷ Bayuta bamuzimbwadini: «Khaku kedi wulungisa keti mvula makumatanu, amana wámumona Bulahami?»

⁵⁸ Yesu wubazimbwadini: «Mu kyedika yibati luzimbwala: ku thwala kubutuka kwa Bulahami, "meni yenina"»

⁵⁹ Hanga batongunini matadi ndangu bamuta; kaasi Yesu wádisweka amana wálubuka mu nzu ya Nzambi.

9

Yesu wubukini mutu mosi wábutuka phofu

¹ Yesu kákala mu kuhita, wumoni mutu mosi wákala phofu tukidila ku lubutuku lwandi.

² Balonguki bandi bamuhyudini: «Mulongi, nati wáhola disumu ndangu mutu yandu kakituka phofu: yandi ho bibuti byandi?»

³ Yesu wubavutwadini: «Heku ni yandi holo bibuti byandi báhola disumu. Kabutukila bwabuna ndangu mihangu mya Nzambi mya-monikina mwena yandi.

⁴ Buna kwenina mwini, bwabuna tufwani mu kusala bisalu bya wuna wáthuma. Phipha yekina bwa, heku mutu wufwani mu kuhanga muhangu wumosi.

⁵ Mu tangwa dina yenina ha tsi, yenina mwini wa tsi.»

⁶ Buna kázonza bwabuna, wálokula metya hana tsi amana wáyidika thoba yi metya mandi; kunima wákusa thoba meni zina muna mesu ma phofu

⁷ amana wumuzimbwadini: «Ndawenda disukula kuna kiziba kya Silowe.» -Disongidila ni «Kituma.» - Phofu wenda disukula mbunzu kwakuna; tangwa kavutukisa, kakala mona!

⁸ Batu bana kabandakana bawu yi bana bakala mumona theti buna kakala lomba bima kwena batu bakala zimbula: «Ka yandi ku mutu wuna wisi zakala mu nzila mu kulomba bima?»

⁹ Bamosi bakala zimbula: «Yandi wuna.» Bahika bakala zimbula: «Loni, mutu wamufwana». Yandi-meni kakala zimbula: «Meni yandu.»

¹⁰ Amana bakala muzimbwala: «Abweti mate-mukini mesu maku?»

¹¹ Yandi wubavutwadini: «Mutu wuna bisi tela Yesu kayidikiki thoba, wukhusiza muna mesu amana wunzimbwadini: "Ndawenda disukula kuna Silowe." Hangi yendi kwakuna amana yidisukudini, ngyandiki phi mu kumona!»

¹² Bamuzimbwadini: «Kubiki kenina mutu meni yayina?» Yandi wuvutudini: «Nzayiku».

Bafwadisi bamuhyudi phofu wuna wábeluka

¹³ Bámunata mutu wuna wákala phofu kwena bafwadisi.

¹⁴ Kinga, kilumbu kya sabata kyákala kyakina káyidika Yesu thoba amana wámutemuna mesu.

¹⁵ Bafwadisi, bawu phi bámuhyula mutu wuna, keti bweti káyandikila mu kumona. Yandi wubazimbwadini: «Kakhusikini thoba muna mesu, yidisukudini mbunzu amana mbonini.»

¹⁶ Ndambu ya bafwadisi bakala zimbula: «Mutu yandu kátukaku kwena Nzambi, kikuma kazi-tisidyoku sabata.» Bahika bakala zimbula: «Abweti ni musumuki kafwani mu kusala bidimbu bya biphadi bya mutindu wuna?» Amana bádikabisa bawu yi bawu.

¹⁷ Bázimbula hika kwena phofu: «A ngeyi meni, biki wubati zimbula kikuma kya yandi wukute-munini mesu?» Yandi wuvutudini: «Mbikudi kenina.»

¹⁸ Bayuta bákwikilaku ni phofu kákala amana mesu mámutemuka. Yihakana bátedisila bibuti byandi

¹⁹ amana babahyudini: «Yandi-wu mwana wenu wuna lwisi zimbula ni phofu kábutuka? Amana bweti kayandikidini mu kumonina buth-wena?»

²⁰ Bibuti byandi bazimbudini: «Tuzayi ni mwana wetu kenina, kábutuka phi phofu.

²¹ Kaasi tuzayiku keti khi phila kátemwani mesu, amana nati wumutemuni mesu, betu, tuzayibwoku. Muhyulenu yandi meni; mbuta kenina mu kutendula mambu mandi!»

²² Kima bázonzila bwabuna bibuti byandi, kikuma kya bweya bwa Bayuta; mukuma Bayuta báyükana mu kukula, mu nzu ya kimvuka ya

Bayuta, wuna watámbwasa ni Yesu kenina Kidis-itu.

²³ Yihakana bibuti byandi bázimbwala: «Mbuta kenina, muhyulenu yandi meni!»

²⁴ Bafwadisi bamutedi mbala ya zodi mutu wuna wákala phofu amana bamuzimbwadini: «Ngeyi hana khembu kwena Nzambi; Betu tuzayi ni mutu wuna kenina musumuki.»

²⁵ Yandi wuvutudini: «Nzayiku yuka ni musumuki kenina. Kaasi kima kimosi nzayini: phofu khadikini, buthwena mbati mona.»

²⁶ Bawu bamuzimbwadini: «Biki kákuhangikini? Abweti kakutemunima mesu?»

²⁷ Yandi wubavutwadini: «Yíluzimbwadiki kedi, kaasi luyukikiku. Kikuma kya biki lubati zodila mu kuyukilabwa hika? Benu phi luzodi ni lwakituka balonguki bandi?»

²⁸ Bámutukwana amana bamuzimbwadini: «Ngeyi wenina mulonguki wa mutu wuna; betu thwenina balonguki ba Moyize.

²⁹ Tuzayi ni Nzambi kwena Moyize kázonzila; kaasi yandu-yandu, tuzayiku keti kubiki katukini!»

³⁰ Mutu wuna wubavutwadini: «Taleti dyambu dya kuyituka: benu luzayiku keti kubiki katukini, kinga yandi wuthemunima mesu!

³¹ Tuzayi ni Nzambi kisiku yukila basumuki, kaasi yuka ni mutu wisi zitisa Nzambi, wisi sala phi luzolu lwandi, kisi muyukila.

³² Khaku kedi tuyuka keti mbala mosi mutu watemuna mesu ma mutu wábutuka phofu.

³³ Wadi ni mutu yandi kátukaku kwena Nzambi, wadi kakhaniku sala kima.»

34 Bamuvutwadini: «Ngeyi mutu ni mu masumu wabutukila ngeyi wosu, amana wuzodini ni watulonga?» Hanga bamulubudini mu nzu ya kimvuka ya Bayuta.

Buphofu bwa kitembu

35 Yesu wayuka ni bafwadisi bamukukwasa mutu wuna. Wamutundakana amana wumuzimbwadini: «Ngeyi wubati kwikila mwena Mwana wa mutu?»

36 Wumuvutwadini: «Nati kenina, Pfumu, ndangu yikwikila mwena yandi?»

37 Yesu wumuzimbwadini: «Wubati mumona; yandina wubati kuzonzisa, yandi wuna.»

38 Hanga mutu wuna wuzimbudini: «Khwikidini, Pfumu.» Amana wafukama kuna thwala ya Yesu.

39 Amana Yesu wumuzimbwadini: «Meni, yisa mu tsi yayi kikuma kya pfundusu yimosi: ndangu bana bisiku mona, bamona, amana bana bisi mona bakituka baphofu.»

40 Kunima dya kuyuka bwabuna, ndambu ya bafwadisi bana bakala kumosi yi yandi bamuhyudini: «Betu phi baphofu thwenina?»

41 Yesu wubavutwadini: «Wadi lwakala baphofu, wadi lweku yi disumu; kaasi buthwena lubati zimbula: "Tubati mona", amana disumu dyenu disadini bwabuna.»

10

Kalema yi mikoku

1 Yesu wuzimbudini: «Mu kyedika yibatibwa luzimbwala: wuna wisiku kotila ku mwelu mu dinda dya mikoku, kaasi wisi kotila mu

kuzanza kuma kwahika, yandi kenina mwifi yi ndwandwa.

² Kaasi mutu wuna wisi kotila ku mwelu, kenina kalema ka mikoku.

³ Yandi bisi yafwadila mwelu kwena tsinzidi, mikoku myisi yuka ndinga yandi; kisi tela mikoku mya yandi-meni muna khumbu ya bawu amana wulubudimya ku phenza.

⁴ Buna kalubudimya myosu, yandi wuhitini kuna thwala ya myawu, mikoku mimulandini, kikuma mizayiya ndinga yandi.

⁵ Myalendaku landa munzenza ketibwe; myamutina, kikuma mizayiku ndinga ya banzenza.»

⁶ Yesu wabahaeka mbandu yina, kaasi bawu babakulamoku mana kakala bazimbwala.

Yesu, kalema wabukheti

⁷ Yesu wabazimbwala hika: «Mu kyedika yibati luzimbwala: meni yenina mwelu wa mikoku.

⁸ Boosu bana bisa ku thwala meni benina befi yi bandwandwa; kaasi mikoku myabayukilaku.

⁹ Meni yenina mwelu. Yuka ni mutu kakotila mwena meni, kahuluka; kakota amana kalubuka, kawana phi phila za bukheti.

¹⁰ Mwifi kisi kwisila lwesi kikuma kya kuyiba, kuhonda yi kuzanga. Meni, yisila ndangu batu bavwa luzingu amana bavwalwa lwa lawu-lawu.

¹¹ Meni yenina kalema wabukheti. Kalema wabukheti kisi lambula luzingu lwandi kikuma kya mikoku myandi.

¹² Wuna wisi sala lwesi kikuma kya mbongu, wuna wukondi vwa mikoku mya yandi meni

keku musadi wakyedika; buna kamóna mbwa-ngongu, hanga sadi sisa mikoku, yandi wutini. Amana mbwa-ngongu kakwata mikoku, wumwangimya.

¹³ Kikuma yandi mbongu kisi sadila, kisiku kala yi kiwayi kya mikoku.

¹⁴ Meni yenina kalema wabukheti. Nzayimya mikoku myama, amana mikoku myama phi minzayini,

¹⁵ bwosu buna kanzayi meni Tata, meni phi yimuzayini. Amana yisi lambula luzingu lwama kikuma kya mikoku myama.

¹⁶ Mvwinini mikoku myahika, mina mikondi kala mu dinda dyadi. Mboti yihungulamy phi myamina ndangu bakobila, myayuka ndinga yama, amana myakituka kibuka kimosi yi muhungudi mosi.

¹⁷ Yuka ni Tata kisi nzola, kikuma meni mbati hana luzingu lwama, ndangu yitambulalwa hika.

¹⁸ Heku mutu wakhátulalwa, kaasi meni-meni yisilwa hana muna luzolu lwama. Yenina yi hamu dya kuhanalwa yi kuvutwakilalwa hika. Kyakina kizila yítambula kwenata Tata.»

¹⁹ Ngyengu yakota hika hana kati dya Bayuta kikuma kya ndinga meni zina.

²⁰ Balawu hana kati dya bawu bakala zimbula: «Kitembu kya mbi kenina kyawu! Kilawu kenina! Biki lubati muyukila?»

²¹ Bahika bakala zimbula: «Ndaka zina zeku za kitembu kya mbi. Mutu wenina yi kitembu kyambi fwani kutemuna mesu ma phofu?»

Bayuta bamulosidini Yesu

²² Muna tangwa meni dina dya kyosi, mwa-muna bakala ta mukinzi wa kusambula nzu ya Nzambi kuna Yelusalemi.

²³ Yesu kakala kangala hana kyanzala kya nzu ya Nzambi, muna mbalanda yina bakala tela ni ya Solumoni.

²⁴ Bayuta bámuzyeta, beka muzimbwala: «Yi kuna khi tangwa watusisa mu tsumbi? Yuka ni ngeyi wenina Kidisitu, tuzimbwala phwelele.»

²⁵ Yesu wubavutwadini: «Yíluzimbwadikibwa kedi, kaasi lukhwikidikiku. Mihangu myama mina yisi hanga mu khumbu ya Tata wama, myamina myisi thila kimbangi.

²⁶ Kaasi yuka ni lubatiku khwikila, kikuma kya buna lweku mu kibuka kya mikoku myama.

²⁷ Mikoku myama myisi yuka ndinga yama; meni nzayimya, amana myawu phi myisi ndanda.

²⁸ Yisimya heka luzingu lwa mvula yi mvula, myatótaku keti bweti amana heku mutu wak-wisamya botula ha moku ma meni.

²⁹ Bina kápheka Tata bilutini byosu, amana heku mutu fwani kabotula kima ha moku ma Tata.

³⁰ Tata yi meni thwenina kima kimosi.»

³¹ Bayuta bátunguna hika matadi ndangu bamuta.

³² Yesu wubazimbwadini: «Mihangu mya bukheti mya lawu yílusongila, mina myátuka kwena Tata. Kikuma kya khi muhangu, mukati kya myawu, lubati nzukwamina matadi?»

³³ Bayuta bamuvutwadini: «Heku ni kikuma kya muhangu wabukheti twakúzukwaminina

matadi, kaasi kikuma kya malewu maku kwena Nzambi: ngeyi mutu wenina, amana wubati dikitula Nzambi!»

³⁴ Yesu wubavutwadini: «Muna mitsiku myenu, básonikaku bwabu: "Meni yízimbula: benu, banzambi lwenina^a."

³⁵ Bwabuna masonuku mábatedila banzambi, kwena batu babana báhitikaya ndinga ya Nzambi, amana masonuku malendaku mu kuzima.

³⁶ Amana benu lwazimbulaka kwena wuna kásola Tata, katuma phi ha tsi ni Nzambi wubati lewula? Kikuma kya buna nzimbudini ni Mwana wa Nzambi yenina?

³⁷ Yuka ni yisiku sala mihangu mya Tata wama, lukhwikilaku.

³⁸ Kaasi yuka ni mbatimya hanga ata lukhwikidiku meni, kwikilenu ata mu mihangu myamina; zayenu amana bakisenubwoku ni bwosu buna kenina Tata mwena meni, bwabuna yenina meni phi mwena Tata.»

³⁹ Bátanda hika ni bamukwata, kaasi yandi wábatina.

⁴⁰ Yesu wávituka ku sambwa dikwawu dya Yolutani, hana sabu dina kákala botikila theti Yowani, amana wánangina kwakuna.

⁴¹ Batu lawu bisa kwena yandi, beka zim-bula: «Yowani kásalaku keti kidimbu kya kiphadi kimosi, kaasi moosu mana kázimbula Yowani kikuma kya mutu yandu menina ma kyedika.»

⁴² Amana hahana, batu balawu bákwikila mwena yandi.

^a **10:34 10:34** Mkg 82:6

11

Lufwa lwa Lasalu

¹ Mutu mosi wákala wabela, khumbu yandi Lasalu, mwisi Betaniya, hata dya Madiya yi Malata phangi wandi wa mukhetu.

² Madiya, yi yandi wuna wámusita Pfumu mananasi amana wámukumuna bitambi yi tsuki zandi, amana phangi wandi wa yakala, Lasalu, yandi wákala wabela.

³ Baphangi ba bakhetu batumini mutu mosi kenda muzimbwala Yesu: «Pfumu, nduku waku wabela kenina.»

⁴ Buna kayuka bwabuna, Yesu wuzimbudini: «Maladi mana misiku nata ku lufwa; menina kikuma kya khembu ya Nzambi, ndangu muna maladi meni mamana, bamukembisa Mwana wa Nzambi.»

⁵ Kinga Yesu kakala bazola Malata, Madiya phangi wa mukhetu Malata yi Lasalu.

⁶ Tangwa káyuka ni Lasalu wabela kenina, kahanga wunangi hika bilumbu byodi kwakuna kákala.

⁷ Kunima wázimbula kwena balonguki bandi: «Tuvutukenu ku Yuteya.»

⁸ Balonguki bamuzimbwadini: «Mulongi, buth-wena bakasandaka Bayuta ni bakuhondila ku matadi, amana wavutuka hika kwakuna?»

⁹ Yesu wuvutudini: «Muna kilumbu mwisiku kala matangwa kumi yi modi? Yuka ni mutu kakangala mu mwini, kisiku tyelumuka, kikuma kabati mona mwini wa tsi yayi.

¹⁰ Kaasi yuka ni mutu kakangala mu phipha, kisi tyelumuka, kikuma mwena yandi, mwakonda mwini.»

¹¹ Kunima dya kuzimbula bwabuna, Yesu wuyikini: «Nduku wetu Lasalu wunimbini, kaasi yikwenda mutokamisa ku kilu kyandi.»

¹² Balonguki bamuzimbwadini: «Pfumu, yuka ni kanimbini, kahuluka.»

¹³ Lufwa lwandi kazonzila Yesu bwabuna kaasi bawu bakala banza ni kilu kwandi.

¹⁴ Hanga Yesu wubazimbwadini phwelele: «Lazalu wufuni.

¹⁵ Yenina yi kyesi kikuma kya benu, mukuma khadikikwoku kwana; ndangu lwakwikila. Kaasi thwendenu kuna kenina.»

¹⁶ Tomasi wuna bisi tela ni diphasa, hanga wuzimbudi kwena balonguki bahika: «Thwendenu, betu phi, kwakuna ndangu twafwa kumosi yi yandi!»

Yesu kenina lufutumuku yi luzingu

¹⁷ Buna katula Yesu, wumoni ni bilumbu byekina kedi biya, tukidila buna bamusidikini Lazalu mu mazyamu.

¹⁸ Kinga Betaniya bela-bela dyakala yi Yelusalemi, kitesu kya makilometele matatu,

¹⁹ Bayuta balawu phi bisa kwakuna mu kubadidisa Madiya yi Malata kikuma kya lufwa lwa phangi wa bawu wa yakala.

²⁰ Malata buna kayuka ni Yesu kabati kwisa, wenda mutundakana; kaasi Madiya yandi kasala wasikuka kuna nzu.

21 Malata wázimbula kwena Yesu: «Pfumu, wadi ni wákala haka, wadi phangi wama kakaniku fwa.

22 Kaasi nzayi ni ata buthwena bwabu, moosu mana walómba kwena Nzambi, kakuhekama.»

23 Yesu wumuzimbwadini: «Phangi waku kafútumuka.»

24 Malata wumuvutwadini: «Nzayi ni kafútumuka mu kilumbu kya tsuka kya lufutumuku lwa bafwa.»

25 Yesu wumuzimbwadini: «Meni, yenina lufutumuku yi luzingu. Wuna wakwíkila mwena meni, ata kafwini, kazínga;

26 amana wuna wisi zinga, wisi kwikila phi mwena meni kafwáku mu kimakulu. Wukwikidibwa bwabuna?»

27 Malata wuvutudini: «Eeh, Pfumu, meni khwikidini ni ngeyi wenina Kidisitu, Mwana wa Nzambi, wuna walunga mu kukwisa mu tsi.»

Yesu wudidini

28 Kunima dya kuzimbula bwabuna, Malata wenda amana wámutela phangi wandi wa mukhetu Madiya amana wumuzimbwadi mu kitsweki: «Mulongi wutudi kedi, kabati kutela.»

29 Buna káyuka bwabuna, Madiya wátelama tswatsu mu kwenda kwena Yesu;

30 mukuma hana Yesu khaniku kedi kakota mu hata; hana kamutundakanina Malata, hahana kakala.

31 Bayuta bana bákala yi Madiya mu nzu kikuma kya kumuhomba bámunona ni wute-lami tswatsu amana wulubukini; hanga ba-

mulandini, kikuma bábanza ni wendi dila ku mazyamu.

³² Madiya buna kátula hana kákala Yesu yi buna kámumona, wáfukama muna malu mandi amana wuzimbudini: «Pfumu, wadi haka wukadikini, wadi phangi wama kakhaniku fwa.»

³³ Yesu buna kámumona Madiya ni kabati dila yi Bayuta bana bisa mulanda phi mu kudila, hanga wuyuki kyadi mu mbundu yandi amana mabanza mamuvwalangani.

³⁴ Wuzimbudini: «Kubiki lumusikini?» Bamu-vutwadini: «Ah Pfumu, awisa amana wamona.»

³⁵ Yesu wánokisa matsanga.

³⁶ Hanga Bayuta bazimbudini: «Talenu buna kámuzola!»

³⁷ Kaasi batu bahika hana kati dya bawu bazimbudini: «Yandi wábuka mesu ma phofu, abweti kákondikiku kandisa ni mutu yandu kafwaku?»

Lazalu bamuvutudi mu luzingu

³⁸ Yesu, mbundu yámulwala hika, wenda kuna mazyamu. Mákala makutunga mu kitadi, bakidika kalunga tadi kuna thwala.

³⁹ Yesu wuzimbudini: «Katulenu tadi». Malata, phangi wa mukhetu wa mvumbi, wumuzimbwadini: «A Pfumu, tsudi kábati lubuka, mukuma lelu kilumbu kya ya.»

⁴⁰ Yesu wumuvutwadini: «Yjkuzimbwadikib- woku ni yuka wukwikidini, wamona khembu ya Nzambi?»

⁴¹ Hanga bakatudi tadi. Yesu wásekula mesu amana wuzimbudini: «Tata, yikuvutwadi ma- tondu kikuma kya buna wungyukidini.

⁴² Nzayi mboti ni wisi ngyukila kosu tangwa, kaasi nzonzidibwa kikuma kya batu baba banzyetini haka ndangu bakwikila ni ngeyi wathuma.»

⁴³ Kunima dya kuzimbula bwabuna, wakalunga: «Lasalu, lubuka!»

⁴⁴ Amana mvumbi walubuka; moku yi malu makuzinga mu bitemba bya muledi; mbunzu yandi phi yakuvunga yi kitemba. Yesu wubazimbwadini: «Mukutumunenu amana muyambulenu kenda.»

Yesu bamukasidi fwongu

(Mth 26:1-5; Mlk 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Bayuta balawu, hana kati dya babana bisa kwena Madiya, bamona phi mambu mana kahanga Yesu amana bakwikila mwena yandi.

⁴⁶ Kaasi bakwawu hana kati dya bawu benda wana bafwadisi amana babamenika phi mambu mana kahanga Yesu.

⁴⁷ Hanga bambuta ba banganga Nzambi yi bafwadisi bakhokisini kimvuka kya mbuta amana bazimbudini: «Biki twahanga? Mukuma mutu yandu kabati sala bidimbu bya biphadi lawua!

⁴⁸ Yuka ni twamutanikina bwabuna, batu boosu bakwikila mwena yandi, amana bisi Loma bakwisakya zanga kizika kyetu yi kanda dyetu!»

⁴⁹ Kaasi mosi hana kati dya bawu, khumbu yandi Khayifu, wuna wakala mbuta wa banganga Nzambi muna mvula meni yina, hanga wubazimbwadini: «Benu lubatiku bakisa kima!

⁵⁰ Lumonibwoku ni bulungi mutu mosi kafwa kikuma kya batu, ndangu kanda dyosu ditotaku?»

⁵¹ Kinga mambu mana makalaku tuka kwenayandi-meni, kaasi bwosu kákala mbuta wa banganga Nzambi muna mvula meni yina, hahana kázonzila mu kubikula ni Yesu wáfwana mu kufwa kikuma kya kanda dyosu.

⁵² Heku ni kikuma kya kanda lwesi, kaasi kikuma kya kukhundikisa mu kimvuka kimosi bana ba Nzambi babana bámwangana.

⁵³ Tukidila kilumbu kyakina, bábonga lukanu lwa kumuhonda Yesu.

⁵⁴ Kikuma kya bwabuna Yesu káyambwala mu kukangadila ha kati dya Bayuta mu kitenjeni. Kaasi wákatuka hana, wenda ku kinzunga kina kyákala bela-bela yi nganga, muna mbanza ya Efwayimi, wánanga kwakuna yi balonguki bandi.

⁵⁵ Mukinzi wa Phaki ya Bayuta wábwesuka amana batu balawu bátombuka ku Yelusalemi kikuma kya kudisemisa ku thwala ya mukinzi meni wuna.

⁵⁶ Hanga beka musanda Yesu muna nzu ya Nzambi, yi kudizimbwalaka bawu yi bawu: «Biki lubati banza? Kakwísakwoku hika ku mukinzi?»

⁵⁷ Kinga bambuta ba banganga Nzambi yi bafwadisi batekila dihanina muswa ndangu, yuka ni mutu wuzayini kuna kenina Yesu, kabazimbwala ndangu bamukwata.

Yesu bamusiti mananasi
(Mth 26:6-13; Mlk 14:3-9)

¹ Bilumbu bisambanu ku thwala mukinzi wa Phaki ya Bayuta, Yesu wisa ku Betaniya, kuna kakala Lasalu wuna kafutumuna ku bafwa.

² Bamuheka madya kwakuna. Malata kakala basadila amana Lasalu kakala mosi wa batu babana bakala ku mesa yi Yesu.

³ Hanga Madiya wubongini kati-kati dya mulangi wa mananasi ma mukwandi, mana bisi yidika yi miti wa nadi; wasitama kuna bitambi bya Yesu amana wamukumuna bitambi yi tsuki zandi. Nzu yosu yakandumuka yi mvumba ya mananasi.

⁴ Mosi wa balonguki bandi, Yutasi Sikadyoti, wuna wakhana mulambula, hanga wuzimbudini:

⁵ «Kikuma kya biki bakondi tekisila mananasi mana mu khama tatu za phata^a, ndangu bahana mbongu kwena baphutu?»

⁶ Heku ni kikuma kya kiwayi kya baphutu kazimbwala bwabuna, kaasi kikuma mwifi kakala amana bwosu kakala lema waba dya mbongu, kakala loya zina bakalamwa sya.

⁷ Kaasi Yesu wuzimbudini: «Muyambula! Kikuma kya kilumbu kya kuzikama kwama kaswekilama.

⁸ Kikuma baphutu lwakadiki bawu kosu tangwa, kaasi meni, yikadikiku yenu kosu tangwa.»

Kifwandu kikuma kya Lasalu

^a 12:5 12:5 Ywn 6:7.

⁹ Mulumba-lumba wa batu wa Bayuta lawu báyuka ni Yesu ku Betaniya kákala, b́isa kwakuna; bendaku lwesi mu kutala Yesu, kaasi benda phi ndangu bamumona phi Lasalu wuna káfutumuna ku bafwa.

¹⁰ Hanga bambuta ba banganga Nzambi bayukani ni bamuhondisa phi Lasalu;

¹¹ kikuma Bayuta balawu bakalakwa kwenda kikuma kya yandi Lasalu amana bakala kwikila mwena Yesu.

*Yesu wukoti mu Yelusalemi
(Mth 21:1-11; Mlk 11:1-11; Luk 19:28-40)*

¹² Kilumbu kyálanda, mulumba-lumba wa batu bana b́isa kikuma kya mukinzi wa Phaki ya Bayuta báyuka ni Yesu kabati kwisa ku Yelusalemi.

¹³ Batu babonga ndala za mbati amana benda mukhikidila, mu kukalunga:

«Ozana!

kasambuka wuna wisi kwisila mu khumbu ya Pfumu!

Kyamvu wa Kiseledi!»

¹⁴ Yesu wámona mwana wa ane, amana wázakala hana thandu, bwosu básonika:

¹⁵ «Yukaku bweya, mwana wa ndumba wa Siyoni! Tala, kyamvu waku wisini, wazakala hana thandu ya mwana wa ane^b.»

^b **12:15 12:15** Muna bikalulu bya bikanda byahika, mbisi wuna ane bakala musadila hanga mbisi wuna wisi tikula mazitu. Kenina wakhunda kuluta baphunda bana bakodini. Bisi muzayila muna matu mandi ma kaleyi. Ane kenina kidimbu kya kudikulu-muna kwa Masiya.

16 Balonguki bandi babakulaku theti mambu mana; kaasi tangwa bamukembisa Yesu, hanga bayubuki nana ni mamana masonama kikuma kya yandi, amana bahanga bwabuna kikuma kya yandi.

17 Mulumba-lumba wa batu babana bakala hakana yi Yesu, ha kamutela Lasalu mu mazyamu kikuma kya kumufutumuna ku bafwa; bakala ta kimbangi.

18 Yihana mulumba-lumba wa batu bisa mukhikidila, mukuma bayuka ni yandi wahanga kiphadi kina.

19 Bafwadisi bakala dizimbwala bawu yi bawu: «Lumoni ni lubatiku lenda kwenu kima; taleti tsi yosu yendi mulanda!»

Ndambu ya Bangeleki basandi Yesu

20 Hana kati dya batu babana batombuka ku Yelusalemi mu kufukamina Nzambi mu tangwa dya mukinzi, hakala yi ndambu ya Bangeleki.

21 Buna babwesuka kwena Fidiphu, mwisi Beti-sayita dya kinzunga kya Ngadidi, bamuhyudini: «A Pfumu, tubati zola ni twamona Yesu.»

22 Fidiphu wendi zimbula kwena Andele; bawu boodi bendabwa zimbula kwena Yesu.

23 Yesu wubavutwadini: «Tangwa dilungidini ndangu bamukembisa Mwana wa mutu.

24 Mu kyedika, mbati luzimbwala: yuka ni ngenza ya bule yibwiku mu mafu amana yivundiku; yananga yawu buhika. Kaasi yuka ni yavunda, yisi buta hika ngenza za lawu .

²⁵ Wuna wisi zola luzingu lwandi, katótisalwa, kaasi wuna wisi menga luzingu lwandi ha tsi yayi, katám-bula luzingu lwa mvula yi mvula.

²⁶ Yuka ni mutu wuzodi ni kasadila meni, kandanda, amana hana yikála meni, hahana phi kakála musadi wama. , Yuka ni mutu kasadila meni, Tata wama wamuzatula.»

Yesu wuzonzidini lufwa lwandi

²⁷ «Buthwena mbundu yama yivwalangani. Amana biki yizónza? Yizimbula: Tata, Phulula mu tangwa dyadi? Loni. Kaasi kikuma kya bwabuna thudidini ku tangwa dyadi.

²⁸ Tata, kembisa khumbu yaku.» Amana ndinga mosi yáyukalakana kuna zilu: «Khem-bisiya kedi, yikémbisaya hika.»

²⁹ Mulumba-lumba wa batu babana bákala hana, báyuka phi ndinga yina, bakala zimbula: «Mukumini wa mvula wuna.» Bahika bakala zimbula: «Wanzyo mosi wumuzonzisini.»

³⁰ Kaasi Yesu wávutwakila hika: «Ndinga yina yiyukalakaniku kikuma kya meni, kaasi kikuma kya benu.

³¹ Buthwena bwabu yenina pfundusu ya tsi yayi; buthwena meni bwabu bamulubula ku phenza pfumu wa tsi yayi.

³² Amana meni, tangwa bathómbula ha thandu ya tsi, yibáhungula batu boosu kwena meni.»

³³ Kázonzila bwabuna mu kusongila phila ya lufwa luna kafwana mu kufwila.

³⁴ Mulumba-lumba wa batu wumuvutwadini: «Mitsiku myetu mizonzini ni Kidisitu kananga mu kimakulu. Abweti ngeyi wubati zimbwala hika

ni bulungi Mwana wa mutu bamutombula? Nati kenina Mwana wa mutu meni wawuna?»

³⁵ Yesu wubazimbwadini: «Mwini wenina kedi hana kati dya benu, mu tangwa dya khunda; kangalakenu buna kwenina mwini, ndangu phipha yilubwilaku; mukuma, wuna wisi kangala mu phipha kisiku zaya kuna kisi kwenda.

³⁶ Buna lwenina yi mwini, kwikilenu mwena wuna wisi hana mwini, ndangu lwakituka bana ba mwini.»

Bayuta balawu bisiku kwikila mwena Yesu

Kunima dya kuzimbula bwabuna, Yesu wenda amana wáswama kyana yi bawu.

³⁷ Mbatanana bidimbu bya biphadi byalawu bina kásala mu mesu ma bawu, bawu bakalaku mukwikila,

³⁸ ndangu yalungila ndinga ya mbikudi Yesaya, yina kázimbula:

«Pfumu, nati wukwikidikini mu malongi metu? Amana kwena nati básongilaza ngolu za Pfumu?»

³⁹ Kikuma kya bwabuna, balendaku mu kukwikila, kikuma Yesaya kázimbula hika:

⁴⁰ «Nzambi wufidingima mesu ma bawu, amana wuzitikini mbundu ya bawu, ndangu bamonaku yi mesu ma bawu, babakulaku yi mbundu ya bawu amana bavutukisaku wadi yikhana babelula.»

⁴¹ Bwabuna kázimbula Yesaya, kikuma wámona khembu yandi amana wámuzonzila phi.

⁴² Kinga, keti hana kati dya bapfumu, balawu bakwikila mwena yandi, kaasi bakalabwoku

zonzila ha mesu mathona, kikuma kya bafwadisi, ndangu babakukwasa nana ku nzu ya kimvuka ya Bayuta.

⁴³ Mukuma bakala zola khembu ya batu kuluta khembu ya Nzambi.

Malongi matadidini pfundusu

⁴⁴ Yesu wázonza mu ndinga ya ngolu amana wuzimbudini: «Wuna wisi kwikila mwena meni, kisiku kwikila mwena meni, kaasi mwena wuna wáthuma.

⁴⁵ Amana wuna wumbonini, wumoni phi wuna wáthuma.

⁴⁶ Meni, mwini, yisa ha tsi, ndangu wuna wakwíkila mwena meni kanangaku mu phipha.

⁴⁷ Yuka ni mutu wuyuki ndinga zama amana kalundizoku, ka meni ku yimufundisini; mukuma yisilaku kikuma kya kufundisa tsi, kaasi kikuma kya kuhulula tsi.

⁴⁸ Mutu wuna wundosidini, wukondi phi tamb-wasa ndinga zama kenina yi zusi mosi. Ndinga meni yina nzimbudini, yawu yamúfundisa mu kilumbu kya tsuka.

⁴⁹ Mukuma meni, yízonzilaku mu mabanza mama, Tata wuna wáthuma, yandi-meni wátsenda mu kuhanga buna pfwani mu kuzimbula yi buna pfwani mu kuzonza.

⁵⁰ Amana nzayi ni buna kisi senda yandi bwisi hana luzingu lwa mvula yi mvula. Yihana ni, mambu mana yisi zonza meni, yisima zonza bwosu buna kátsendabwa Tata.»

13

Yesu wusukudini malu ma balonguki bandi

¹ Ku thwala ya mukinzi wa Phaki ya Bayuta, Yesu bwosu kázaya ni tangwa dyandi dilungidini, dina kafweti katuka ha tsi yayi ndangu kenda kwena Tata, yandi watoma zola batu bandi babana bakala mu tsi; kabazola yikuna tsuka.

² Muna tangwa dina bakala mu kudya. Hana kiphidi-mutu wusi kedi dibanza dya kumulambula kuna mbundu ya Yutasi, mwana wa Simoni Sikadyoti;

³ Yesu, bwosu kázaya ni Tata wáhana byosu hana moku mandi; ni kwena Nzambi katuka, kwena Nzambi phi kavutukisa,

⁴ muna tangwa dya kudya, wátelama, wáwomuna muledi wandi wa thandu amana wadizitikila kitemba kimosi muna mbunda.

⁵ Kunima, wasya mamba hana dilonga amana wáyandika mu kusukula malu ma balonguki bandi, yi kukumunakama yi kitemba kina kyakala muna mbunda.

⁶ Buna katula kwena Simoni Phetelu, yandi Phetelu wumuzimbwadini: «Pfumu, ngeyi watsukula malu?»

⁷ Yesu wumuvutwadini: «Mana mbati hanga meni buthwena bwabu, ngeyi wubatimoku bakisa, kunima nana wazáyama.»

⁸ Phetelu wumuzimbwadini: «Loni, ketibwe watsukula malu.» Yesu wumuvutwadini: «Yuka ni yikusukudimoku, wakalaku hika hakimosi yi meni.»

⁹ Simoni Phetelu wumuzimbwadini: «Yuka ni yibwabuna dyenina, Pfumu, tsukulaku lwesi malu, kaasi yi moku mama yi mutwa wama!»

¹⁰ Yesu wumuzimbwadini: «Mutu wuna wuye-bidiki kedi lutu lwosu, keku yi mupfunu wa kudiye-bisa, malu lwesi, wakasemi kenina yandi wosu. Benu phi ba kasemi lwenina, kaasi ka benu boosu ku.»

¹¹ Kikuma Yesu wázaya kwandi keti nati wakhana mulambula, yihana kázimbwala: «Ka benu boosu ku lwenina ba kasemi.»

¹² Kunima dya kubasukula malu yi kuvwata miledi myandi, wávutuka ku mesa, amana wubazimbwadini: «Lubakudini kikuma kya dyambu dyadi yiluhangidini?

¹³ Benu lwisi thela ni "Mulongi" yi "Pfumu", kyedika lwisi zonza, mukuma bwabuna yenina.

¹⁴ Amana yuka ni meni, Pfumu yi Mulongi yilusukudini malu, benu phi lufweti disukula malu, benu yi benu.

¹⁵ Mbandu yiluhekini, ndangu benu phi lwa-hanga bwosu buna phangini meni kikuma kya benu.

¹⁶ Mu kyedika yiluzimbwadibwa: musadi kahi-tiku pfumu wandi amana thumwa kahitiku wuna wámutuma.

¹⁷ Yuka ni luzayi bwabuna, kyesi lwenina kyawu, mboti bwakála yuka ni lwahangabwa.

¹⁸ Nzonzidibwoku kikuma kya benu boosu. Meni nzayi bana yísola. Kaasi bulungi ni malungila Masonuku mama: "Wuna wubati dya dipha dyama, wumbalukidini".

19 Tukidila buthwena bwabu, yiluzimbwadibwa buna khaku dibwa kedi dyambu, ndangu ha dyakwisa bwa, lwakwikila ni "Meni yenina."

20 Mu kyedika, yiluzimbwadibwa: wuna wuyambini mutu wuna thumini meni, meni-meni kayambini. Amana wuna wungyambini, wuyambi phi wuna wáthuma.»

*Yesu wusamuni ni Yutasi kamúmbula
(Mth 26:20-25; Mlk 14:17-21; Luk 22:21-23)*

21 Yesu buna kázonza bwabuna, mabanza mámuvwalangana lawu, wuzimbudibwa wengele: «Mu kyedika mbati luzimbwala: mosi hana kati dya benu kandámbula.»

22 Balonguki bakala ditala bawu yi bawu amana bakala dihyula keti kikuma kya nati kakala zonzila.

23 Mosi wa balonguki bandi, wuna kakala zola lawu Yesu, yekaminikini hana thulu ya Yesu.

24 Simoni Phetelu wumutekudini ndangu kamuhyula Yesu keti kikuma kya nati kakala zonzila bwabuna.

25 Hanga mulonguki wuna wuzenzamini hana thulu ya Yesu amana wumuzimbwadini: «Pfumu, nati yandina?»

26 Yesu wumuvutwadini: «Wuna yivúndikila meni-meni kitini kya dipha yi wuna yihékadya.» Yesu wávundika kitini kya dipha, wubongikya amana wuhanikya kwena Yutasi, mwana wa Simoni Sikadyoti.

27 Yutasi, buna kábonga kitini meni kina, hanga Satana wumukotidini. Yesu wumuzimbwadini:

«Buna wenina bwawu mu kuhanga, hangabwa tswatsu!»

²⁸ Keti mosi, hana kati dya babana bákala ku mesa, kázayaku kikuma kina kámuzimbwala bwabuna.

²⁹ Yutasi, bwosu kakala sweka waba dya mbongu, ndambu ya batu bázaya ni Yesu kakala muzimbwala ni kasumba bima bina bákala byawu mupfunu kikuma kya mukinzi kondilo kenda hana lusadisu kwena baphutu.

³⁰ Amana Yutasi wábonga kitini kya dipha mekina, wálubuka phi muna mbala mosi. Phipha kwákala.

Mutsiku wa pha

³¹ Buna kalubuka Yutasi, Yesu wuzimbudini: «Buthwena Mwana wa mutu bamukembisini, Nzambi phi bamukembisini mwena yandi.

³² [Yuka ni Nzambi bamukembisa mwena yandi,] Nzambi phi kamukembisa mwena yandi meni, ka thama ku kamukembisa.

³³ Bana bama, bilumbu bya khunda yenina byawu hika yi benu. Lwatsánda, amana bwosu yízimbula kwena Bayuta: kuna mbati kwenda meni, benu lwalendakwoku kwisa, bwabuna phi nzimbudini kwena benu buthwena.

³⁴ Mutsiku wa pha yiluhekini: zolanenu benu yi benu. Bulungi lwazolana phi benu yi benu, bwosu buna yíluzola meni.

³⁵ Yuka ni lwazolanaka benu yi benu, batu boosu bazáya ni balonguki bama lwenina.»

*Yesu wusamuni ni Phetelu kamúsuwangana
(Mth 26:31-35; Mlk 14:27-31; Luk 22:31-34)*

³⁶ Simoni Phetelu wumuzimbwadini: «Pfumu, wendi kubiki?» Yesu wumuvutwadini: «Wufwaniku wandanda kedi buthwena kuna mbati kwenda, wandanda nana kilumbu.»

³⁷ Phetelu wumuzimbwadini: «Pfumu, kikuma kya biki pfwaniku mu kukulandila buthwena? Yilenda mu kuhana luzingu lwama kikuma kya ngeyi!»

³⁸ Yesu wumuvutwadini: «Walenda hana luzingu lwaku kikuma kya meni? Mu kyedika, mbati kuzimbwala: khoku kakókulaku kedi, watsúwangana mbala tatu ni wunzayiku.»

14

Nzila yina yisi nata kwena Tata

¹ Yesu wuzimbudi hika kwena balonguki bandi: «Mbundu yenu yivwalanganaku. Kwikilenu mwena Nzambi, khwikilenu phi mwena meni.

² Muna nzu ya Tata wama, bizika byalawu byeninamwa; wadi lo, khanibwoku luzimbwala ni yendi luyidikila kizika kimosi.

³ Amana yuka ni yendi luyidikila kizika, yik-wisa vutwakisa mu kulubonga, lwakala ha kabeta ka meni, ndangu hana yikála meni, benu phi lwakala hakana.

⁴ Amana luzayi nzila ya kuma kuna mbati kwenda meni.»

⁵ Tomasi wumuzimbwadini: «Pfumu, tuzayiku keti kubiki wubati kwenda. Abweti twalenda zayilaya nzila?»

⁶ Yesu wumuzimbwadini: «Meni yenina nzila, kyedika yi luzingu. Ka mutu ku wakwisa kwena Tata konda kuhitila kwena meni.

⁷ Honi lwanzaya meni, lwamuzaya phi Tata wama. Tuka lelu lumuzayini amana lumumoni kedi.»

⁸ Fidiphu wumuzimbwadini: «Pfumu, tusongila Tata, amana bwabuna butufwani.»

⁹ Yesu wumuvutwadini: «Thama-thama yina yisi kala yi benu, abweti Fidiphu ngeyi, wisiku nzayila? Wuna wumboni meni, wumoni phi Tata. Abweti ngeyi wufwani kuzimbula: "Tusongila Tata"?

¹⁰ Wubatiku kwikila ni meni yenina mwena Tata, amana Tata kenina mwena meni? Ndinga zina yisi luzimbwala, zisiku tuka kwena meni-meni, kaasi Tata yandi wisi zingila mwena meni, yandi phi wisi lungisa mihangu myandi.

¹¹ Khwikilenu tangwa yisi luzimbwala ni meni yenina mwena Tata, amana Tata kenina mwena meni. Kondilo kwikilenu ata kikuma kya myawu meni mihangu.

¹² Mu kyedika yibatibwa luzimbwala: wuna wakwikila mwena meni, yandi phi kahanga mihangu mina mbati hanga meni. Kahangamya hika mya lawu kuluta mina mbati hanga meni. Kikuma meni yendi kwena Tata.

¹³ Amana moosu mana lwalomba mu khumbu ya meni, yisalama, ndangu, muna nzila ya Mwana, bamukembisa Tata.

¹⁴ Yuka ni lwandomba kima mu khumbu yama, meni yisalakya.»

Yesu wusidi ni kahitika Kitembu Kyatoma

¹⁵ «Yuka ni lwisi nzola, lwalúnda mitsiku myama.

¹⁶ Meni yilómba kwena Tata ni kaluheka Muhombi wahika, ndangu kakalaka yi benu bilumbu byosu;

¹⁷ Kitembu kya kyedika wuna balendaku mu kutambula kwena batu ba tsi, kikuma bamumoniku, bamuzayiku phi. Kaasi benu, lumuzayini, kikuma kisi zingila hana kati dya benu amana kakádiki mwena benu.

¹⁸ Yilulisaku batsona; yikwísa hika kwena benu.

¹⁹ Ka thama ku, batu ba tsi bambónaku hika, kaasi benu, lwambóna hika, kikuma meni mbati zinga, benu phi lwazínga.

²⁰ Muna kilumbu meni kina, lwabákisa ni meni yenina mwena Tata wama bwosu lwenina benu mwena meni amana meni mwena benu.

²¹ «Wuna wenina yi mitsiku myama, wisimya lunda phi, yandi wuna wisi nzola. Kinga wuna wisi nzola meni, Tata wama phi kamúzola; meni phi yimúzola amana yidímonikisa kwena yandi.»

²² Yutasi, heku ni Yutasi sikadyoti, wumuhyudini: «Pfumu, abweti ni wadimonikisa lwesi kwena betu, kaasi kwena batu ba tsi loni?»

²³ Yesu wumuvutwadini: «Yuka ni mutu wisi nzola, kalunda ndinga yama. Tata wama phi kamúzola, amana twakwísa kwena yandi, twazíngila mwena yandi.

²⁴ Wuna kanzodiku, kisiku lunda phi ndinga zama. Amana ndinga yina lubati yuka yeku ya meni, kaasi ya Tata wuna wáthuma.

25 Yiluzimbwadini bwabuna bwosu yenina yenu hika.

26 Kaasi Kitembu Kyatoma, Muhombi wuna katúma Tata mu khumbu ya meni, yandi walúlonga moosu, amana kalúyubulula mambu moosu mana yiluzimbwadikini.»

27 «Yilusisidini ngemba; yiluhekini ngemba yama. Meni yiluhekiku mu phila ya batu ba tsi. Luvumukaku mbundu, lubangaku phi.

28 Lwáyuka mana yíluzimbwala: "Yendini amana yikwísa kwena benu". Wadi lwanzolaka, wadi lukasangwala mu kuyuka ni yendini kwena Tata, mukuma Tata kenina wambuta kuluta meni.

29 Buthwena, yiluzimbwadini mambu mana buna khaku kedi malungila; ndangu ha makwisa lungila, lwakwikila.

30 Yizóonzaku hika lawu yi benu, mukuma pfumu wa tsi yayi, wekina kwisa. Keku keti kima kimosi mwena meni;

31 kaasi ndangu batu ba tsi bazaya ni yisi muzola Tata amana yisi hanga mana kátsenda Tata. Telamenu, tukatukenu homa haka!»

15

Yesu, miti wa vinu wa kyedika

1 Yesu wázimbula kwena balonguki bandi: «Yenina miti wa vinu wakyedika, amana Tata wama kenina wuna wisi hela bibundu bya vinu.

2 Muhandi wosu wuna wakhundakana kwena meni amana wakonda ha kibundu, kisiwa vusa;

muhandi wosu wuna wisi ha kibundu, kisiwa sakwadila ndangu waha hika bibundu byalawu.

³ Benu ba kasemi kedi lwenina, kikuma kya malongi mana yíluheka.

⁴ Zingilenu mwena meni, bwosu yenina meni mwena benu. Phila mosi yi muhandi wa vinu, wufwaniku waha kibundu yuka ni weku wadinama ku miti wa vinu; phila mosi phi yi benu, yuka ni luzingidiku mwena meni.

⁵ Meni yenina miti wa vinu, benu lwenina mihandi. Wuna wisi zingila mwena meni bwosu yenina meni mwena yandi, yandina kaha bibundu byalawu; kinga, konda meni, lwalendaku hanga kima.

⁶ Wuna wisiku zingila mwena meni, wakutimbula ku phenza kenina hanga muhandi amana wuyumukini; mihandi myaloka bisimya tonguna, batimbudimya ku mbawu amana milemini.

⁷ Yuka ni lwazingilaka mwena meni, yi ndaka zama mwena benu, lwalómba kyosu kina lwazóla amana lwatámbulakya.

⁸ Tala buna yisi monikina khembu ya Tata wama: lwabutaka bibundu byalawu amana lwakituka balonguki kikuma kya meni.

⁹ Bwosu kánzola Tata, meni phi yíluzola. Zingilakenu mu zola dyama.

¹⁰ Yuka ni lwalundaka mitsiku myama, lwazíngila muna zola dyama, bwosu yílunda meni mitsiku mya Tata wama amana yisi zingila muna zola dyandi.»

¹¹ «Yiluzonzidini bwabuna ndangu kyesi kyama

kyakala mwena benu amana kyesi kya benu kyakala kyalungila.

¹² Mutsiku wama wenina wawu: Zolanenu benu yi benu bwosu buna yiluzola meni.

¹³ Heku mutu wenina yi zola dina dihitini yuka ni ka wuna ku wuzodi kufwa kikuma kya banduku bandi.

¹⁴ Yuka ni lwalemvukaka mu mana yisi lutuma meni, benu lwenina banduku bama.

¹⁵ Yisiku lutela hika bahika, kikuma muhika kisiku zaya dibanza dya pfumu wandi. Yisi lutela banduku bama, kikuma moosu mana yiyuka kwena Tata wama, yiluzimbwalama benu phi.

¹⁶ Ka benu ku lwatsola meni, kaasi meni yilusola, yiluheka kisalu ndangu lwenda amana lwabuta bibundu byalawu, amana bibundu byenu byananga. Ndangu Tata kaluheka byosu bina lwamulomba mu khumbu ya meni.

¹⁷ Mutsiku yilusidini, wenina wawu: zolanenu benu yi benu.»

Batu ba tsi bamumengini Yesu yi balonguki bandi

¹⁸ «Yuka ni batu ba tsi babati lumenga, zayenu ni meni batekila menga.

¹⁹ Wadi ni lwakalaka batu ba tsi, wadi batu ba tsi bakhani luzola kikuma banduku lwenina. Kikuma kya buna lweku batu ba tsi, kinga yilusola amana yilubula ha kati dya bawu, yihakana batu ba tsi bisi lumengina.

²⁰ Yubukenu ndinga yina yiluzimbwadikini: "Muhika kahitiku pfumu wandi." Yuka ni bandyokuna meni, benu phi balunyokuna; yuka

ni balúndama malongi mama, balúndama phi mana ma benu.

²¹ Mambu mana moosu balúhangama kikuma kya khumbu ya meni, kikuma bawu bamuzayiku wuna wáthuma.

²² Wadi ni yisaku, yikonda bazonzisa phi, wadi bakhaniku kala yi disumu. Kaasi buthwena, baléndaku mu kusuwangana disumu dya bawu.

²³ Wuna wisi mbenga, kisi mumenga phi Tata wama.

²⁴ Wadi ni yíhangaku mihangu mina myakonda kedi hangama kwena mutu, hana kati dya bawu, wadi bakhaniku kala yi disumu. Kinga, buthwena bamonimya mihangu myama kaasi batu-mengi yi meni yi Tata wama.

²⁵ Kaasi bwabuna buhangamini ndangu ndinga meni yina básonika muna mitsiku mya bawu yalungila: "Bámبenga konda kikuma."

²⁶ «Tangwa kakwísa Muhombi wuna yilúhitika meni, wuna watúka kwena Tata, Kitembu wuna wenina kyedika wuna wátuka kwena Tata, yandi wuna wathíla kimbangi.

²⁷ Benu phi lwata kimbangi, kikuma hakimosi lwenina yi meni tukidila ku luyandiku.

16

¹ «Yíluzonzila bwabuna, ndangu hakalaku kisinza kya kubwila kikuma kya benu.

² Balúkukwasa mu nzu za kimvuka za Bayuta. Tangwa dyakwísa, wosu wuna walúhonda, kabanza ni Nzambi kabati sadila muna mutindu wawuna.

³ Amana bahańga bwabuna kikuma bázáyaku keti Tata keti meni.

⁴ Kaasi kima yiluzimbwadini bwabuna ndangu ha dyalungila tangwa meni dyadina, lwalenga yubuka ni yíluzimbwalabwa kedi.»

Muhangu wa Kitembu Kyatoma

«Yíluzimbwalamoku kedi tukidila ku luyandiku, kikuma yikala hakimosi yi benu.

⁵ Buthwena, yekina kwenda kwena wuna wáthuma amana keti mutu mosi hana kati dya benu, kabatiku phyula ni "wendi kubiki?"

⁶ Kaasi buna yiluzimbwadini bwabuna, kiwayi kilubasini muna mbundu.

⁷ Kinga ma kyedika kwama mbati luzimbwala: "Bulungi mboti kwena benu, ni meni yenda kwama, kondi loni Muhombi kakwísaku kwena benu. Kaasi yuka ni yenda, yilúhitika yandi.

⁸ Tangwa kakwísá yandi, kasóngila kwena batu ba tsi ni báhunana mu mana matadidini masumu, masonga ma Nzambi yi pfundusu.

⁹ Mu mambu matadidini disumu, kikuma bisiku kwikila mwena meni.

¹⁰ Mu mana matadidini masonga, kikuma meni yendi kwena Tata amana lwambónaku hika»;

¹¹ Mu mana matadidini pfundusu, kikuma pfumu wa tsi yayi bámufundisa kedi.

¹² «Mambu ma lawu yenina mawu hika ma kuluzimbwala, kaasi lweku kedi yi ngolu za kusimbilama buthwena.

¹³ Ha kakwísá Kitembu wa kyedika, kalúnatisa muna kyedika kyosu, mukuma kazónzilaku mu khumbu ya yandi meni, kaasi kazím-bula

byosu bina kayúka amana kalúsamwana mana makwísa.

¹⁴ Yandi kakhémbisa, kikuma kabóna mana menina kwena meni ndangu kalusamwanama.

¹⁵ Byosu bina kenina byawu Tata, byenina phi kwena meni. Yihana nzimbwadiki ni kabóna mana menina kwena meni ndangu kalusamwanama.»

Kiwayi kyabáluka mu kyesi

¹⁶ «Ka thama ku lwambónaku hika, amana kunima dya tangwa dyakhunda lwambóna.»

¹⁷ Ndambu ya balonguki bandi bakala dihyula bawu yi bawu: «Biki byabina kabati tuzimbwala? "Ka thama ku lwambónaku hika, amana kunima lwambóna", amana: "Yendi kwena Tata wama."

¹⁸ Amana bakala zimbula: Biki disongidila dya "ka thama ku"? Tuzayimoku mana kabati zonza.»

¹⁹ Yesu bwosu kázaya ni bazodi bamuhyula kyufu, hanga wubazimbwadini: «Lubati tendanina kikuma kya buna yiluzimbwadini: "Ka thama ku lwambónaku hika, amana phi kunima dya tangwa dyakhunda lwambóna?"

²⁰ Mu kyedika yiluzimbwadini ni lwadíla, lwayánana phi, kaasi batu ba tsi basángwala; benu, mu kiwayi lwakála, kaasi kiwayi kyenu kyabáluka mu kyesi.

²¹ Ha kisi buta mukhetu, mu kiwayi kisi kala kikuma tangwa dyandi dya phasi dilungidini; kaasi tangwa kabutini mwana, kisiku yubuka hika misongu mina; kyesi kya lawu kenina kyawu kikuma wubuti mutu ha tsi.

²² Phila mosi yi benu, buthwena, mu kiwayi lwenina; kaasi yilúmona hika, mbundu zenu zasángwala lawu, amana hakálaku mutu walúnga mu kulukatula kyesi kyenu.

²³ «Muna kilumbu meni kyakina, lwaphyúlaku hika kima. Mu kyedika yiluzimbwadini: kina lwalómba kwena Tata mu khumbu ya meni, kalúhekakya.

²⁴ Yi bwa buthwena bwabu, khaku kedi lumulomba kima mu khumbu ya meni. Lombenu amana lwatámbula, ndangu kyesi kyenu kyakala kyalungila.»

Yesu, munungi wa tsi

²⁵ «Moosu mana, mu bingana yisima luzimbwala. Tangwa dyakwísa dina yiluzonzilaku hika mu bingana, kaasi dina yilúsamwana wengele mambu mana matadidini Tata.

²⁶ Muna kilumbu meni kyakina, lwalómba mu khumbu ya meni, amana yiluzimbwadiku ni meni yilómba kwena Tata kikuma kya benu,

²⁷ kikuma, yandi-meni Tata wama kisi luzola, mukuma benu phi lwisi nzola meni, amana lwisi kwikila ni meni kwena Nzambi yítuka.

²⁸ Kwena Tata yítuka amana yisi ha tsi. Buthwena, mbati katuka ha tsi amana yendi kwena Tata.»

²⁹ Balonguki bandi bazimbudini: «Buthwena wekatuzonzila wengele, konda wasadila hika bingana.

³⁰ Buthwena tuzayi ni mambu moosu wuzayima, amana weku yi mupfunu ni mutu

kakuhya. Yi hana tukwikididi ni kwena Nzambi wátuka.»

³¹ Yesu wubavutwadini: «Buthwena, lukwikidini?

³² Talenu, tangwa dyakwisa, amana dilungidi kedi, dina lwahumbalakana, kosu mutu yi nzila yandi, amana lwasala nzukula meni hika. Kaasi yeku meni hika kikuma Tata kenina yi meni.

³³ Yiluzonzidini bwabuna ndangu lwavwa ngemba mwena meni. Kiwayi kya lawu lwamóna ha tsi yayi. Kaasi kalenu yi kikesa! Meni yínungaya tsi!»

17

Yesu wusambidini kikuma kya balonguki bandi

¹ Kunima dya kuzonza bwabuna, Yesu wávumbula mesu ku zilu amana wuzimbudini: «A Tata, tangwa dilungidini. Monikisa khembu ya Mwana waku, ndangu Mwana yandi phi kamonikisa khembu ya ngeyi,

² amana bwosu wámuheka hamu ha thandu ya mutu wosu, kisi hana luzingu lwa mvula yi mvula kwena batu babana wámuheka.

³ -Kinga luzingu lwa mvula yi mvula, lwenina ni bakuzaya ngeyi Nzambi mosi wakyedika, yi wuna wátuma ngeyi, Yesu Kidisitu. -

⁴ Meni yímonikisa khembu ya ngeyi hana tsi; ndungisini kimalu kina wáthuma mu kusala.

⁵ Amana buthwena bwabu, Tata, pheka khembu yina yíkala yawu ku mesu ma ngeyi hana tsi khaku kedi yihangama.

⁶ Ngyadikisiya khumbu yaku kwena batu bana wálubula mu tsi amana wábapheka. Bákala batu ba ngeyi amana wábahana kwena meni, balunda phi ku ndinga yaku.

⁷ Buthwena, bazayini ni byosu bina wápheka, kwena ngeyi byátuka.

⁸ Mukuma yíbaheka ndaka zina wápheka ngeyi; bátambulaza. Bázáyabwa ni kyedika, kwena ngeyi yítuka amana bákwikila ni ngeyi wáthuma.

⁹ «Kikuma kya bawu mbati lombila meni. Mbat-iku lombila kikuma kya batu ba tsi, kaasi kikuma kya babana wápheka, kikuma benina ba ngeyi.

¹⁰ Kyosu kina kyenina kya meni, kya ngeyi kyenina, amana kina kya ngeyi, kyenina phi kya meni; amana mwena bawu yisi monikina khembu yama.

¹¹ Yenamwoku hika muna tsi, kaasi bawu mu tsi benina; meni yekina mu kukwisa kwena ngeyi. Tata watoma, balema muna khumbu yaku, khumbu yina wápheka, ndangu bákala kima kimosi hanga ngeyi yi meni.

¹² Tangwa khadikini yi bawu, yikala balunda muna ngolu za khumbu yaku, ngolu zina wápheka. Yikala balema amana, hana kati dya bawu, keti mosi kátotaku, katula lwesi wuna wáfwana mu kuditotisa, ndangu Ma-sonuku malungila.

¹³ Buthwena yekina mu kwisa kwena ngeyi. Kima nzonzidini bwabuna buna yenina hika mu tsi, ndangu bavwa mwena bawu-meni kyesi

kyama; kyesi kina kyalungila.

¹⁴ Meni yíbaheka ndinga yaku, kaasi batu ba tsi bábamenga kikuma beku bisi tsi yayi, bwosu yeku meni phi wa tsi yayi.

¹⁵ Yikulombiku ni wabakatula ha tsi, kaasi wabalunda ku Mbi.

¹⁶ Beku batu ba ha tsi, bwosu yeku meni phi mutu wa tsi.

¹⁷ Batambika muna kyedika; ndinga yaku yenina kyedika.

¹⁸ Yíbatuma muna tsi bwosu wáthuma ngeyi phi mu tsi.

¹⁹ Amana meni yiditambikini meni wosu kwena ngeyi kikuma kya bawu, ndangu bawu phi bakala ba kutambika kwena ngeyi mu kyedika.

²⁰ «Ndombidiku lwesi kikuma kya bawu, kaasi kikuma phi kya babana bakwíkila mwena meni ku ndinga ya bawu;

²¹ ndangu boosu bakala kima kimosi, bwosu wenina ngeyi, Tata, mwena meni, yi meni mwena ngeyi, bawu phi bakala mwena betu, ndangu tsi yakwikila ni ngeyi wáthuma.

²² Amana meni yibahekini khembu yina wápheka ngeyi, ndangu bakala kima kimosi bwosu thwenina betu kima kimosi.

²³ Meni mwena bawu amana ngeyi mwena meni; ndangu balungila muna kithwadi, amana tsi yazaya ni ngeyi wáthuma, wábazola phi bwosu buna wánzola meni.

²⁴ Tata, bana wabapheka, amana nzodi ni kwosu kuna yenina meni, bawu phi bakala

kwakuna hakimosi yi meni ndangu bamona khembu yama, khembu yina wápheka, kikuma watekila nzola hana tsi khaku yihangama.

²⁵ Tata wa masonga, tsi yákuzayaku, kaasi meni yíkuzaya, amana baba-baba babakudi ni ngeyi wáthuma.

²⁶ Yízayikisaya khumbu yaku kwena bawu amana yibázayikisaya hika, ndangu zola dina wenina dyawu kikuma kya meni, dyakala mwena bawu, hanga meni mwena bawu.»

18

Kukwatama kwa Yesu

(Mth 26:47-56; Mlk 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Tangwa kámanisa mu kuzonza bwabuna, Yesu walubuka yi balonguki bandi ndangu benda ku sambwa dya mwana mamba ma Setoni, kwakuna kwákala yi masamba mamosi; Yesu yi balonguki bandi bakota mwamuna.

² Yutasi, wuna wámulambula, wázaya phi homa hahana; kikuma Yesu yi balonguki bandi bakala kwenda kutakaninaka mbala za lawu kwakuna.

³ Amana Yutasi wisa tula kwakuna, wánata kibuka kya baphumbulu yi batsinzidi bana bámuheka kwena bambuta ba banganga Nzambi yi bafwadisi. Bákala yi binwaninu amana basimbiki mwinda mya mbweta yi masoka.

⁴ Yesu wázaya mambu moosu makhana mubwila, wábwesuka kuna thwala amana wubazimbwadini: «Nati lubati sanda?»

⁵ Bamuvutwadini: «Yesu mwisi Nazaleti.» Yandi wubazimbwadini: «Meni yandu.» Amana Yutasi, wuna wakhana mulambula, watelama kákala hakimosi yi bawu.

⁶ Buna kábazimbwala: «Meni yandu», bávutwakisa kinima-nima amana bábwa ha tsi.

⁷ Yesu wábahyula hika: «Nati lubati sanda?» Bawu phi bamuvutwadini: «Yesu mwisi Nazaleti.»

⁸ Yesu wuvutudini: «Yiluzimbwadikibwa kedi ni meni yandu; amana yuka ni meni lubati sanda, yambulenu baba-baba benda kwabawu.»

⁹ Kázimbula bwabuna ndangu yalungila ndinga yina katekila zonga: «Thotisikiku keti mosi wa babana wápheka.»

¹⁰ Kinga Simoni Phetelu, mbedi ya phoku kákala yawu, wáholaya, wáhuta kutu dya kitata dya musadi wa mbuta wa banganga Nzambi. Khumbu ya musadi wuna yákala Malukusu.

¹¹ Yesu wázimbula kwena Phetelu: «Vutula mbedi yaku ya phoku muna kilalu kyandi. Ngeyi wubanzi ni bungu dya phasi dyadi kaphekini Tata ndwadyoku?»

Yesu ku thwala Ana

¹² Kibuka kya baphumbulu yi bapfumu ba bawu yi batsinzidi ba Bayuta bámukwatidila Yesu amana bámukasa.

¹³ Hanga bamunatini theti kwena Ana, yandi, buko bwa Khayifu kákala, wuna wákala mbuta wa banganga Nzambi muna mvula meni yayina.

¹⁴ Khayifu meni wuna, yandi wahana ndongisila yayi kwena Bayuta: «Bulungi ni mutu mosi kafwa kikuma kya kanda dya batu.»

Phetelu wusuwangani ni keku mulonguki wa Yesu

(Mth 26:69-70; Mlk 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Simoni Phetelu yi mulonguki wahika bakala mulanda Yesu kuna manima. Mulonguki meni wuna wázayasana yi mbuta wa banganga Nzambi, yihakana kakotila nzila mosi yi Yesu muna kati dya kyanzala kya nzu ya mbuta wa banganga Nzambi;

¹⁶ Phetelu, yandi sadikini hana phenza, bela-bela yi mwelu. Hanga mulonguki wuna wázayakana yi mbuta wa banganga Nzambi wulubukini amana wendi zonga yi tsinzidi wa mukhetu wuna wakala tadikina mwelu, kunima, wámukotisa Phetelu.

¹⁷ Hanga musadi wa mukhetu meni yana wakala tsinzidi ku mwelu wuzimbudi kwena Phetelu: «Ngeyi phi weku mosi wa balonguki ba mutu wuna?» Yandi wumuvutwadini: «Loni, ka meni ku.»

¹⁸ Basadi yi batsinzidi hana bakala; bawika mbawu amana bekina yeta mukuma kuma kyosi kwakala. Phetelu phi hana kakala yi kuyetaka mbawu hakimosi yi bawu.

Mbuta wa banganga Nzambi wumufundisini Yesu

(Mth 26:59-66; Mlk 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Mbuta wa banganga Nzambi wumuhyudini Yesu mu mambu mana matadidini balonguki bandi yi malongi mandi.

²⁰ Yesu wumuvutwadini: «Meni yikala zonga phwelele kwena mutu wosu. Yikala longa kosu tangwa muna nzu za kimvuka za Bayuta yi muna nzu ya Nzambi, muna bisi kutakanina Bayuta boosu. Amana yízonzaku keti kima kimosi mu kitsweki.

²¹ Kikuma kya biki wubati phyudila? Mambu mana nzonzini, hyulama kwena batu babana bángyuka; bawu bazayi bukheti mana yízonza meni.»

²² Yesu buna kázimbula bwabuna, mosi wa batsinzidi bana bákala hakana, hanga wumuti mbata mu kuzimbula: «Yibwabuna wubati vutula kwena mbuta wa banganga Nzambi?»

²³ Yesu wumuvutwadini: «Yuka ni mbi nzonzini, songilaya; kaasi yuka ni bukheti nzonzini, kikuma kya biki wubati mbetila?»

²⁴ Hanga Ana wumuhitikini, wakukasa, kwena Khayifu, mbuta wa banganga Nzambi.

Phetelu wumutuni hika Yesu

(Mth 26:71-75; Mlk 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Simoni Phetelu hana kákala yi kuyetaka mbawu. Bamuzimbwadini: «Ngeyi phi weku mosi wa balonguki bandi?» Kaasi yandi wátuna mu kuzimbula: «Ka meni ku.»

²⁶ Mosi wa basadi ba mbuta wa banganga Nzambi, wuna wákala kiwutu kya mutu wuna káhuta Phetelu kutu, wuzimbudini: «Meni yiku-monikiku muna masamba, hakimosi yi yandi?»

²⁷ Kaasi Phetelu wátuna hika. Muna tangwa meni dina, khoku wákokula.

Yesu ku thwala Philatu

(Mth 27:1-2; 27:11-14; Mlk 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Hanga muna suka, bapfumu ba banganga Nzambi bamunatini Yesu tukidila ku nzu ya Khayifu yi kuna nganda ya pfumu wa mbanza wa Loma. Bawu-meni bakotamwoku mu nganda hanga badisumuna nana, ndangu balenga ta muginzi wa Phaki.

²⁹ Philatu walubuka kuna bakala bawu amana wuzimbudini: «Khi dyambu lubati mufundila mutu yandu?»

³⁰ Bamuvutwadini: «Wadi ni mutu yandi kakadikiku mutu wambi, wadi tukhaniku kulambwala yandi.»

³¹ Hanga Philatu wubazimbwadini: «Mubongenu benu-benu amana mufundisenu bwosu milombi mitsiku myenu.» Bayuta bamuzimbwadini: «Betu thweku yi muswa wa kuhondisa mutu.»

³² Bwahangama bwabuna ndangu yalungila ndinga yina kázimbula Yesu, mu kusongila phila ya lufwa luna kálunga mu kufwila.

³³ Philatu wávutuka mu nganda, wámutedisa Yesu amana wumuzimbwadini: «Ngeyi wenina kyamvu wa Bayuta?»

³⁴ Yesu wuvutudini: «Dyambu dina wubati phyula, kwena ngeyi-meni ditukini ho batu bahika bakuzimbwadibwa?»

³⁵ Philatu wumuhyudini: «Disongidila ni meni Muyuta yenina? Kanda dyaku yi bambuta ba

banganga Nzambi bisi kulambula kwena meni; biki wuhangi ngeyi?»

³⁶ Yesu wuvutudini: «Luyalu lwama lweku lwa ha tsi yayi. Wadi ni lwakala lwa ha tsi yayi, wadi basadi bama bakhani ndwanina ndangu bandambulaku kwena Bayuta. Mu kuzonza kwamboti, luyalu lwama lweku lwa tsi yayi.»

³⁷ Philatu wumuzimbwadini: «Disongidila ni ngeyi kyamvu wenina?» Yesu wumuvutwadini: «Ngeyi-meni wuzonzibwa ni kyamvu yenina. Meni yuka ni yibutuka, yisa phi mu tsi, ndangu yita kimbangi kwena kyedika. Wosu wuna wenina mu kyedika, kisi yuka ndinga yama.»

³⁸ Philatu wumuhyudini: «Biki kyedika?»

Yesu bamuzengidi lufwa

(Mth 27:15-31; Mlk 15:6-20; Luk 23:13-25)

Kunima dya kuzimbula bwabuna, Philatu walubuka hika mu kumona Bayuta amana wubazimbwadini: «Kikuma kya meni, mboniku keti kikuma kimosi kya kumubedisila mukanu mutu yandu.

³⁹ Bwosu lwayikana kedi ni kosu mvula, yiluyambwalaka mutu wa boloku mosi mu mukinzi wa Phaki; zengenuti buthwena bwabu, yiluyambwala kyamvu wa Bayuta?»

⁴⁰ Hanga boosu bayandikini mu kukalunga: «Ka yandi ku! Kaasi Balabasi!» Kinga, Balabasi ndwandwa kakala.

19

¹ Hanga Philatu wutumi ni bamubonga Yesu amana bamuzyatula mafimbu.

² Baphumbulu bátunga mukhonzi wa tsaku wuna bámuvwatisa kuna mutwa, amana bámuvwatisa muzaka wa kabengi.

³ Bakala kwisa kwena yandi yi kuzimbulaka: «Mboti, kyamvu wa Bayuta!» Amana bakala muta mbata.

⁴ Philatu wálubuka hika amana wázimbula kwena Bayuta: «Yilunatini yandi ku phenza, ndangu lwazaya ni mboniku keti kikuma kimosi, mwena yandi, kya kumubedisila mukanu.»

⁵ Yesu phi wálubuka; wuvwatiki mukhonzi wa tsaku yi muzaka wa kabengi. Amana Philatu wubazimbwadini: «Yandi-wu mutu!»

⁶ Bambuta ba banganga Nzambi yi batsinzidi, buna bámumona, hanga bakalungini: «Mukhoka ha kitakani! Mukhoka ha kitakani.» Philatu wubazimbwadini: «Mubongenu benu-benu amana mukhokenu ha kitakani; mukuma meni mboniku kwama kikuma, mwena yandi, kya kumubedisila mukanu.»

⁷ Bayuta bamuvutwadini: «Betu thwenina yi mitsiku amana mitsiku meni mina mibati lombani kafweti fwa, kikuma wudikitudi Mwana wa Nzambi.»

⁸ Tangwa káyuka Philatu ndinga yina, wáyuka hika bweya lawu.

⁹ Wávutuka hika muna nganda amana wáhyula kwena Yesu: «Kubiki wutukini ngeyi?» Kaasi Yesu kámuvutwalaku mvutu.

¹⁰ Hanga Philatu wumuzimbwadini: «Abweti wubatiku ngyakula? Wuzayiku ni meni yenina yi

kiyeka kya kukuyambwadila holo kya kukukhokisa ha kitakani?»

¹¹ Yesu wuvutudini: «Weku yi kiyeka kimosi hana thandu ya meni yuka ni kakuhekikyoku Nzambi. Ihana ni mutu wuna wiši ndambula kwena ngeyi, disumu dyandi dilutini dina dya ngeyi.»

¹² Tukidila bwabuna, Philatu kákala sanda phila ya kumusudila Yesu. Kaasi Bayuta bakalungini: «Yuka ni wamusula, weku nduku wa Khayisala. Kosu mutu wuna wudikitudini kyamvu, kipfumu kabati nwanina yi Khayisala!»

¹³ Philatu, buna káyuka mihowu meni mina, hanga wumulubudini Yesu kuna nzila amana yandi wendi zakala hana kiti kyandi kya pfundusu, hana batedini: «Homa bákunga mu matadi, amana mu ndinga ya Bahebelu bisiha tela ni "Ngabata".»

¹⁴ Kyákala kilumbu kya kuyidika mukinzi wa Phaki, bela-bela yi tsinzi; Philatu wázimbula kwena Bayuta: «Ayanduwu kyamvu wenu!»

¹⁵ Kaasi bawu bakalungini: «Kafwa! Kafwa! Mukhoka hana kitakani!» Philatu wubahyudini: «Fwani yimukhoka ha kitakani kyamvu wenu?» Bambuta ba banganga Nzambi bamuvutwadini: «Betu thweku yi kyamvu wahika, kaka Khayisala.»

¹⁶ Hanga wubaheki yandi Yesu ndangu bamukhoka ha kitakani.

Yesu bamukhoki ha kitakani

(Mth 27:32-44; Mlk 15:21-32; Luk 23:26-43)

Amana bámunata Yesu.

17 Bwosu kakala nata yandi-meni kitakani kyandi, walubuka mu hata amana wenda homa hana bisi tela: «Kibelengenzi kya mutwa»; mu ndinga ya Bahebelu, bisiha tela: «Kolukota».

18 Hahana bamukhokila ha kitakani. Hakimosi yi yandi, bakhoki hika batu bodi ha kitakani, mosi ku koku dya kitata dya Yesu, mukwawu ku koku dya kimama; yandi bamusi ha kati.

19 Philatu wayidikisa koma ka dibaya, banamikadya hana thandu ya kitakani kya Yesu; dyakala dyakusonika: «Yesu mwisi Nazaleti, kyamvu wa Bayuta.»

20 Bayuta balawu bakala tanga bisona byabina, kikuma homa hana bamukhokila ha kitakani Yesu hakala bela-bela yi mbanza. Masonuku mana makala mu ndinga tatu: yimosi ndinga ya Bahebelu, yikwawu ndinga ya bisi Loma yi ya Bangeleki.

21 Bambuta ba banganga Nzambi ba Bayuta bazimbula kwena Philatu: «Wusonikaku buna: "Kyamvu wa Bayuta" kaasi sonika: "Mutu yandu kazimbula: Yenina kyamvu wa Bayuta".»

22 Philatu wuvutudini: «Mana tsonikini, tsonikima kedi.»

23 Kunima dya kumukhoka ha kitakani Yesu, baphumbulu batambula miledi myandi, bakabisamya mu ndambu ya, ndambu mosi-mosi kikuma kya kosu phumbulu. Batambula hika mvwela yandi yina bakonda nunga mu bitini, kaasi batungaya yi muledi wamuthu, tukidila ku londi yi kuna banda.

24 Baphumbulu badizimbwadini bawu

yi bawu: «Tuyatayoku mvwela yayi, kaasi tubetilenuyoku zeki ndangu twazaya keti nati watambulaya.» Bwabuna malungidila Masonuku:

«Badikabisidini miledi myama, amana lophu dyama, babetididya zekia.»

Bwabuna bahanga baphumbulu.

²⁵ Hana kabeta ka kitakani kya Yesu hákala yi ngudi wandi yi phangi wa mukhetu wa ngudi wandi, Madiya mukhetu wa Kolophasi yi Madiya mwisi Makatala.

²⁶ Yesu buna kámona ngudi wandi, amana hana kabeta ka yandi, hákala yi mulonguki wuna kakala zola lawu, hanga wuzimbudi kwena ngudi wandi: «Ngudi, tala mwana waku.»

²⁷ Kunima wuzimbudi hika kwena mulonguki: «Tala ngudi waku.» Amana tukidila thangwa meni dyadina, mulonguki wámubonga ku nzu yandi.

Lufwa lwa Yesu

(Mth 27:45-56; Mlk 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Kunima dya bwabuna, Yesu bwosu kázaya ni moosu malungidi kedi; mu kusya ti Masonuku malungila, wuzimbudini: «Kihwinya yena kyawu.»

²⁹ Hákala hakana yi kilekwa kimosi kyákala kyabasa yi vinu dya ngani. Bátambula vuya, bázikiladya kuna tsongi ya luswaswa lwa Yizophi, bávundikadya muna vinu dya ngani, amana báthutadya yi kuna munwa wandi.

a **19:24 19:24** Mkg 22:19.

³⁰ Yesu, buna káfiya vinu dya ngani, wuzimbu-dini: «Moosu malungidini!» Kunima wázenzika mutwa amana wátabula moyu.

Phumbulu mosi wutubudini luhati lwa Yesu

³¹ Kilumbu mekina kyakala kitanu, kilumbu kina bakala yidikila sabata amana Bayuta bisa lomba kwena Philatu ndangu bakatula bamvumbi mu bitakani kunima dya kubatolula malu, ndangu mvumbi zinangaku ha kitakani mu kilumbu kya sabata -kikuma kyakala kilumbu kyambuta. -

³² Hanga baphumbulu bisini amana batoludini malu ma mutu watheti, kunima ma wuna mukwawu wuna bakhoka ha kitakani yi Yesu.

³³ Tangwa bátula kwena Yesu, bámona ni wufiki kedi; amana bámutolulaku malu.

³⁴ Kaasi mosi wa basuta kahanga wumukubi ngumba muna luhati; muna mbala mosi, menga yi mamba málubuka.

³⁵ Mutu wuna wubati ta kimbangi meni kyakina, yandi wámonakya phi amana kimbangi kyandi kyenina kya kyedika; yandi wuzayi ni kyedika kabati zonga, ndangu benu phi lwakwikila.

³⁶ Mamana mábwa ndangu Masonuku malungila: «Keti mufufwa wandi wumosi watólukaku.»^b

³⁷ Amana Mukanda wukwawu wuzimbudini hika: «Batála kwena wuna bátubula^d.»

^b 19:36 19:36 Kul 12:46; Thl 9:12; Mkg 34:21. ^d 19:37 19:37 Zkd 12:10.

Yesu bamuzesi mu mazyamu
(*Mth 27:57-61; Mlk 15:42-47; Luk 23:50-56*)

³⁸ Kunima dya bwabuna, Yozefu, mwisi Adimate, wuna wákala mulonguki wa Yesu, kaasi mu kitsweki, kikuma kya bweya bwa Bayuta, wenda lomba nzila kwena Philatu ndangu kakatula lutu lwa Yesu. Philatu wámuheka nzila. Yozefu wisa amana wakatula mvumbi.

³⁹ Nikodemi, mutu wuna wenda mumona Yesu, kilumbu kimosi muna phipha, wisa nata phi mananasi ma mila ma kubundikisa yi aluwesi, kitesu kya kilo makumatatu.

⁴⁰ Yozefu yi Nikundimu bátambula mvumbi ya Yesu amana bávungaya ha muledi, yi mananasi ma tsudi, bwosu bisi zika bamvumbi mu kikalulu kya Bayuta.

⁴¹ Kinga kwákala yi kilanga kimosi kwakuna bámuKhokila ha kitakani, amana muna kilanga meni kyakina, mwákala yi mazyamu mamosi mapha bakonda kedi zika keti mutu.

⁴² Amana bwosu kyákala kilumbu kya kuyidikila sabata dya Bayuta, mazyamu phi bela-bela mákala, hanga Yozefu yi Nikodemi benda muzesa Yesu muna mazyamu meni mana.

20

Lufutumuku lwa Yesu
(*Mth 28:1-8; Mlk 16:1-8; Luk 24:1-12*)

¹ Kilumbu kyatheti kya phosa muna suka-suka, Madiya mwisi Makatala wenda kuna mazyamu, kinga kuma mwa phipha hika kwákala, amana

wumoni ni ditadi dyakukatula ku mwelu wa mazyamu.

² Wenda thinu katela Simoni Phetelu yi mulonguki mukwawu wuna kakala zola lawu Yesu amana wubazimbwadini: «Pfumu bamukatudini mu mazyamu, tuzayiku phi keti kubiki bamusini.»

³ Hanga Phetelu yi mulonguki wuna mukwawu balubuka ndangu benda kuna mazyamu.

⁴ Thinu bakala kwenda bawu bodi; kaasi mulonguki wuna mukwawu thinu za lawu kakala kuluta Phetelu, amana yandi waditudila theti ku mazyamu.

⁵ Kahanga wuzenzamini amana wumonini bitemba bya miledi hana tsi, kaasi kakotaku.

⁶ Simoni Phetelu, wakala mulanda ku manima, wisa tula amana wakota muna mazyamu, wumoni bitemba bya miledi hana tsi,

⁷ yi muledi wuna bamukasa ku mutwa. Muledi meni wuna wikalaku homa hamosi yi bitemba bya miledi; kaasi wakala wakuvunga mu kingenga.

⁸ Hanga mulonguki wuna mukwawu waditudila theti ku mazyamu, wakota yandi phi. Wamona amana wawkwila.

⁹ Mukuma yi kuna kilumbu meni kina, balonguki babakisaku kedi Masonuku mana basonika ni Yesu wafwana kafutumuka hakati dya bafwa.

¹⁰ Hanga balonguki bawu bodi bavutuki kwabawu ku nzu.

Yesu wudisongidi kwena Madiya mwisi

*Makatala**(Mth 28:9-10; Mlk 16:9-11)*

¹¹ Madiya wutelamikini kuna phenza, bela-bela yi mazyamu, yi kudilaka. Bwana kakala dila, wuzenzami mu kutala muna mazyamu;

¹² hanga wumoni banzyo bodi mu miledi mya phembi, bazakadikini hana hákala theti lutu lwa Yesu, mosi kuna mutwa amana mukwawu kuna malu.

¹³ Bamuzimbwadini: «Mukhetu, biki wubati didila?» Yandi wubavutwadini: «Kikuma Pfumu wama bamukatudini, nzayiku phi keti kubiki bamusini.»

¹⁴ Buna kázimbula bwabuna, wábaluka kumanima amana wumoni Yesu wutelamikini, kaasi kázayaku ni Yesu yandina.

¹⁵ Yesu wumuhjudini: «Mukhetu, biki wubati didila? Nati wubati sanda?» Madiya kábanza ni musadi wa bilanga wuna, hanga wumuzimbwadini: «Pfumu, yuka ni ngeyi wumunatini, nzimbwala kuna wumusini, amana yenda mubonga.»

¹⁶ Yesu wumuzimbwadini: «Madiya!» Yandi wábaluka kwena yandi amana wuzimbudi muna ndinga ya Bahebelu: «Labuni!» disongidila: «Mulongi.»

¹⁷ Yesu wumuzimbwadini: «Wutsimbaku, mukuma khaku kedi thombuka kwena Tata. Kaasi awenda kwena baphangi bama amana bazimbwala ni thombuki kwena Tata wama wuna wenina phi Tata wenu, Nzambi wama yi Nzambi wenu.»

¹⁸ Madiya mwisi Makatala wendi samuna kwena balonguki: «Yimumonini Pfumu!» Amana wábamenikina mamana kámuzimbwala.

*Yesu wudisongidi kwena balonguki bandi
(Mth 28:16-20; Mlk 16:14-18; Luk 24:36-49)*

¹⁹ Muna masikidika mamana ma kilumbu kyatheti kya phosa, balonguki bakala bawongama muna nzu. Babindika mwelu yi tsabi, kikuma kya bweya bwa Bayuta. Yesu wisa, hanga wutelami hana kati dya bawu, wubazimbwadini: «Ngemba yakala yi benu!»

²⁰ Buna kázimbula bwabuna, wábasongila moku mandi yi luhati lwandi. Balonguki bakala mu kyesi kya lawu mu kumona Pfumu.

²¹ Yesu wubazimbwadi hika: «Ngemba yakala yi benu! Bwosu buna káthuma Tata, meni phi yilutumini.»

²² Kunima dya kuzimbula bwabuna, wáfula lwanda hana thandu ya bawu amana wubazimbwadini: «Tambulenu Kitembu Kyatoma!»

²³ Kwena bana lwalolula masumu ma bawu, batambula ndoluka; kwena bana lwakonda lolula, balolukaku.»

Yesu yi Tomasi

²⁴ Tangwa kisa Yesu, mosi wa bawu kumi yi bodi, khumbu yandi Tomasi, wuna bisi tela ni diphasa, kakalahoku.

²⁵ Hanga balonguki bahika bamuzimbwadini: «Tumumoni Pfumu.» Kaasi yandi wubavutwadini: «Yuka ni mboniku bidimbu bina bamukhokidikini tsosu muna moku mandi, yuka ni khotisiku mulembu wama muna bidimbu meni bina, yuka ni khotisiku phi koku dyama muna luhati lwandi, yikwíkilabwoku keti bweti.»

²⁶ Kunima dya bilumbu nana, balonguki bandi bákala hika badiphatila muna nzu, Tomasi phi hana kákala hakimosi yi bawu. Mwelu myosu mya kukangisa, hanga Yesu wisi telama hana kati dya bawu, wubazimbwadini: «Ngemba yakala yi benu!»

²⁷ Kunima wuzimbudini kwena Tomasi: «Kotisa haha mulembu waku, tala phi moku mama; thuta koku dyaku amana syadya muna luhati lwama. Yambula phaka, kwikila!»

²⁸ Tomasi wumuvutwadini: «Pfumu wama yi Nzambi wama!»

²⁹ Yesu wumuzimbwadini: «Kikuma wumboni, yihana wukwikididi? Kyesi kwena babana bisi kwikila konda kumona!»

Kikuma kya mukanda wawu

³⁰ Yesu wata hika bidimbu bya biphadi byalawu, ku thwala ya balonguki bandi, bina bakonda sonika mu mukanda wawu.

³¹ Kaasi byabi basonikabya ndangu lwakwikila ni Yesu kenina Kidisitu, Mwana wa Nzambi, amana muna lukwikilu meni luna, lwatambula luzingu mu khumbu ya yandi.

21

Yesu wudimonikisi kwena balonguki bandi tsambwadi

¹ Kunima dya ndambu ya bilumbu, Yesu wádimokisa hika kwena balonguki, kuna yanga dya mbuta dya Tibediyadi. Tala buna kádimonikisina:

² Simoni Phetelu, Tomasi wuna bisi tela ni diphasa, Natanayedí mwisi mbanza ya Kana,

kuna kinzunga kya Ngadidi, bana ba Zebeteya yi balonguki bahika bodi muna kati dya balonguki bandi, boosu bákala homa hamosi.

³ Simoni Phetelu wubazimbwadini: «Yendi loba.» Bawu phi bamuzimbwadini: «Betu phi twakwénda yi ngeyi.» Bálubuka amana bákota mu masuwa. Phipha meni yina yosu bákwataku keti kima.

⁴ Kuma buna kwákhyá, Yesu hana sambwa kákala watelama; kaasi balonguki bákalaku zaya ni yandi wuna Yesu.

⁵ Yesu wubazimbwadini: «Bana bama, tsema lukwatini?» Bawu bamuvutwadini: «Loni»,

⁶ Yandi wubazimbwadini: «Timbulenu wanda kuna koku dya kitata kya masuwa amana lwakwáta.» Bátimbuladya phi, amana baléndaku mu kuthutadya kikuma dyábasa yi batsema balawu.

⁷ Hanga mulonguki wuna kakala zola lawu Yesu, wuzimbudini kwena Phetelu: «Wuna, Pfumu!» Simoni Phetelu buna káyuka: «Pfumu wuna!» wákasa muledi wandi muna mbunda, mukuma kikhonga kákala, amana wáditimbula muna yanga dya mbuta.

⁸ Balonguki bahika bisa yi masuwa, kuna yi kukokaka wanda dyakabasi yi batsema, mukuma bákalaku kyana yi mafu, kitesu kya metele khama.

⁹ Buna bátula ku tseki, báwana mbawu yi batsema hana ziku, yi dipha.

¹⁰ Yesu wubazimbwadini: «Natenu ndambu ya batsema babana lukwatini.»

¹¹ Simoni Phetelu, wázanza muna masuwa

amana wákoka yi kuna tseki, wanda dyakabasi yi batsema ba mbuta-mbuta: kitesu kya khama mosi yi makumatanu yi tatu. Mbatanana bákala batsema lawu, wanda dyáyatukaku.

¹² Yesu wubazimbwadini: «Alwisa dya.» Ketu mulonguki wandi mosi kalendaku mu kumuhyula: «Nati wenina ngeyi?», Mukuma bakala zaya ni wuna Pfumu.

¹³ Yesu wábwesuka, wátambula dipha amana wábahekadya; wábaheka hika phi tsema.

¹⁴ Yayina yákala mbala ya tatu, Yesu wáfutumuka ku bafwa mu kudimonikisa kwena balonguki bandi.

Yesu yi Phetelu

¹⁵ Buna bámanisa kudya, Yesu wázimbula kwena Simoni Phetelu: «Simoni, mwana wa Yowani, keti lungongu lwa meni wenina lwawu kuluta baba?» Phetelu wumuvutwadini: «Yibwana, Pfumu, wuzayi bukheti ni yisi kuzola.» Yesu wumuzimbwadini: «Disa bana bama ba mikoku.»

¹⁶ Wumuzimbwadi hika mu mbala ya zodi: «Simoni, mwana wa Yowani, ngeyi lungongu lwa meni wenina lwawu?» Yandi wumuvutwadini: «Yibwana Pfumu, wuzayi ni yisi kutya.» Yesu wumuvutwadini: «Kala muhungudi wa mikoku myama.»

¹⁷ Wumuzimbwadi hika mu mbala ya tatu: «Simoni, mwana wa Yowani, keti wisi thya meni?» Phetelu wáyuka kyadi kikuma kya buna kámuhyula mu mbala ya tatu: «Keti wisi thya meni?» Yandi wumuvutwadini: «Yibwana Pfumu,

wuzayi moosu! Wuzayi phi ni yisi kuzola.» Yesu wumuzimbwadini: «Disa mikoku myama.

¹⁸ Mu kyedika yikuzimbwadibwa: tangwa wákala sanda, wakala dikasa ngeyi meni tsibu yaku, amana wakala kwenda kwosu wakala zola; kaasi tangwa wanúna, wayála moku, mutu wahika wakúzika tsibu yaku mu kukunata kuna wuzodiku.»

¹⁹ Yesu kázimbula bwabuna mu kusongila mutindu wa lufwa luna káfwila Phetelu kikuma kya kuhana khembu kwená Nzambi. Kunima dya kuzonza bwabuna, Yesu wumuzimbwadini: «Ndanda!»

Yesu yi mulonguki wuna kakala zola

²⁰ Phetelu buna kábaluka, wumoni mulonguki wuna kakala zola Yesu, kakala balanda, wuna wáyekamina ha thulu ya Yesu tangwa bákala ku mesa, wámuhyula phi: «Pfumu, nati yanduna wukulambuni?»

²¹ Phetelu buna kámumona, wuzimbudi kwená Yesu: «Pfumu, yandu biki byamúbwila?»

²² Yesu wumuzimbwadini: «Yuka yizola ni kazinga tii yikuna yikwísila, makutadini? Ngeyi landa meni!»

²³ Amana musamu wáyalangana ha kati dya baphangi ni mulonguki wuna kafwáku. Kinga Yesu kámuzimbwalaku: «Yandi kafwáku», kaasi kázimbula: «Yuka yizola ni kazinga tii yikuna yikwísila, makutadini?»

²⁴ Yandi wuna mulonguki meni wuna wubati ta kimbangi kya mambu mana, yandi

wásonikama, amana tuzayi ni kimbangi kyandi
kyenina kyedika.

Mu kumanisa

²⁵ Henina hika yi mambu makwawu ma mbuta
káhanga Yesu. Wadi ni básonikakama dimosi-
dimosi, mbanzi ni yameni tsi yosu yakhanaku
lungila mu mikanda mina bakhana sonika.

Yaka NT

The New Testament in the Yaka language of the Democratic Republic of the Congo

copyright © 2022 The Seed Company in coordination with Forum Communautaire des Traducteurs de la Bible et Alphabétisation

Language: (Yaka)

Contributor: Coordination Inter-Eglises pour l'Alphabétisation et Traduction en Langues Gabonaises

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.

- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Dec 2025 from source files dated 10 Jul 2025

bbfa98c9-db25-5a12-b9aa-d16c7103581d